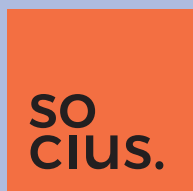


jaarverslag

so
CIUS.

steunpunt
sociaal-cultureel
werk

2023



JAARVERSLAG 2023

is een uitgave van:

Socius, steunpunt sociaal-cultureel werk vzw
Saintelettesquare 19 - 1000 Brussel

BE 0430 838 564
RPR Brussel

T 02 215 27 08
E welkom@socius.be
W socius.be
 facebook.com/sociaalcultureel
 linkedin.com/company/socius-vzw/

Redactie: Max Frans
Vormgeving: De Poedelfabriek

Met dit jaarverslag zijn we over de helft van de beleidsperiode 2021–2025. Een beleidsperiode die voor ons als steunpunt heel wat nieuwe uitdagingen inhoudt. Die vertaalden we in een onderbouwd doelenkader en 10–puntenprogramma. Op de volgende pagina's tonen we aan hoe we onze doelen en ambities realiseren.

We overlopen de verschillende domeinen van onze werking. We staan niet alleen stil bij ons vormingsaanbod en de vraaggestuurde werking, maar nemen ook onze evenementen, ontwikkeltrajecten en onderzoeken onder de loep. We tonen aan hoe we de beeldvorming van het sociaal–cultureel werk aanpakken, hoe we onze rol als kennisknooppunt opnemen en hoe we dat alles ondersteunen met ons digitaal platform. Tot slot houden we in dit jaarverslag ook ons zakelijk plan en financieel beleid tegen het licht.

Als rode draad doorheen dit verslag illustreren we onze resultaten met kerncijfers en bieden we in de vorm van 'Uitgelicht'–bijdragen inkijk in een aantal activiteiten die we het afgelopen jaar op touw hebben gezet.

Eind 2023 mochten we een visitatiecommissie verwelkomen voor een tussentijdse evaluatie van de uitvoering van onze beheersovereenkomst en lopende beleidsplan. De commissie toonde zich bijzonder opgetogen over onze werking en concludeerde dat "het steunpunt sociaal–cultureel werk op een excellente wijze haar decretale kerntaken in de praktijk brengt".

We zijn blij met de erkenning van de commissie en fier op de resultaten die we tot dusver hebben neergezet. Beide geven ons extra energie om de resterende jaren van ons beleidsplan met evenveel inzet aan te vatten.

Fred Dhont
Directeur Socius



Inleiding	7
2023 in cijfers	11
Onze werking	
1. Ondersteuningsaanbod nieuwkomers	17
2. Ondersteuningsaanbod verdere professionalisering	17
3. Vraaggestuurde werking	44
4. Evenementen	47
5. Ontwikkeltrajecten	58
6. Onderzoek	60
7. Beeldvorming	66
8. Kennisknooppunt	66
9. Digitaal platform	74
Ons zakelijk plan en financieel beleid	
1. Zakelijk plan	81
2. Financieel beleid	86



1. Onze missie

In de missie van Socius zijn, naast onze belangrijkste doelgroepen, ook de kerntaken van het steunpunt opgenomen en de wijze waarop we die realiseren. Daarmee vormt de Socius-missie het kloppend hart achter de werking van het steunpunt.

We ijveren voor een democratische, inclusieve, solidaire en duurzame samenleving. Sociaal-culturele praktijken dragen daar wezenlijk toe bij. Daarom versterken we sociaal-culturele organisaties en initiatieven in hun civiel actorschap.

We werken aan praktijkondersteuning en -ontwikkeling, en het delen van ervaringen, kennis en expertise. We zetten in op verbinding binnen en buiten het werkveld en brengen sociaal-culturele actoren en hun bijdrage aan de samenleving in beeld.

We oriënteren onze werking op de vragen en behoeften van onze stakeholders en nemen tegelijkertijd de rol op van inspirator en vernieuwer.

Onze doelen realiseren we klantgericht, met zin voor kwaliteit en respect voor diversiteit. Samenwerken en netwerken staan daarbij voorop.

Als erkend, autonoom en pluralistisch steunpunt voor sociaal-cultureel werk zijn we partner van het werkveld en van de Vlaamse overheid.

2. Ons 10-puntenprogramma voor 2021-2025

Als steunpunt voor sociaal-cultureel werk concretiseren we onze werking in een beleidsplan dat vijf jaren bestrijkt. Ons huidig beleidsplan loopt van 2021 tot en met 2025¹. We hebben dat plan samengevat in 10 punten waarop we tijdens deze beleidsperiode met veel enthousiasme inzetten.

1. We ondersteunen civiel actorschap in het sociaal-cultureel werk. Dat zit in ons DNA.
2. We zorgen voor een gevarieerd aanbod aan ondersteuningsinitiatieven. We doen dat op maat, off- en online. We hebben daarbij deskundigheidsbevordering, kennis- en ervaringsdeling, ontmoeting en netwerking als resultaat voor ogen.
3. We zetten in op vraaggestuurde werking. We doen dat door gerichte interventies uit te voeren of we verwijzen door naar andere geschikte begeleiders.
4. We ontwikkelen onze expertisegebieden voortdurend: sociaal-cultureel handelen, werken met vrijwilligers, aansluiting vinden op een cultureel diverse en digitale samenleving, organisatieontwikkeling, communicatie en marketing.
5. We kiezen voor drie meerjarige ontwikkeltrajecten:
 - we werken een ondersteuningspakket uit rond de sociaal-culturele rollen en functies,
 - we nemen het voortouw in een traject rond de politiserende rol en verspreiden en implementeren dat samen met andere actoren uit het bredere sociaal werk uit,
 - we bouwen met anderen aan een ondersteuningsnetwerk voor burgerinitiatieven.

¹ Je vindt ons beleidsplan terug op www.socius.be/beleidsplan.

6. We trekken de kaart van onderzoek:

- we stellen een onderzoeksagenda op vanuit twee perspectieven: praktijk en beleid,
- we maken sectorbrede analyses op basis van subsidieaanvragen en voortgangsrapporten,
- we voeren onderzoek naar de waarde en betekenis van civiel sociaal-cultureel actorschap voor de samenleving.

7. We dragen het collectieve verhaal en de betekenis van het werkveld uit. We brengen de diversiteit van de praktijken en de output van het werkveld in beeld.

8. We brengen de praktijkgemeenschap en haar stakeholders tijdens sectorevenementen bij elkaar.

9. We maken een landschapstekening en een maatschappelijke contextanalyse ter ondersteuning van het werkveld.

10. We stellen kennis en expertise ter beschikking en vormen zo een schakel naar andere sectoren, de opleidings- en onderzoekswereld en het beleid. We verbinden het werkveld met buitenlandse expertise en praktijk.

3. Onze doelgroepen

Primaire stakeholders

Onze primaire stakeholders beperken we tot de private initiatieven in het sociaal-culturele werkveld. Die private sociaal-culturele actoren maken deel uit van de burgermaatschappij, ook wel de civil society of het middenveld genoemd. Daar zijn zij actief, naast tal van andere actoren zoals vakbonden, milieubewegingen, werkgeversverenigingen ...

Sociaal-culturele actoren hebben een sociaal of maatschappelijke oogmerk, streven naar maatschappelijke verandering en zijn ontstaan vanuit de samenleving en dus niet opgericht door de overheid. Daarom verkiezen we de term 'civiel sociaal-cultureel werk' boven 'privaat sociaal-cultureel werk'.

Concreet onderscheiden we twee groepen binnen onze primaire stakeholders:

- professionals en organisaties binnen het erkend civiel sociaal-cultureel werk
- professionals en organisaties binnen het niet-erkend civiel sociaal-cultureel werk

Binnen die afbakening richten we ons op een aantal specifieke doelgroepen:

- actoren uit het civiel sociaal-cultureel werkveld: individuen, initiatieven of organisaties
- bestuurders en medewerkers die de organisatie schragen: personen die een rechtspersoon besturen en deel uitmaken van het bestuur en beroepskrachten die een coördinerende, communicatieve of zakelijke functie opnemen in een organisatie
- agogische medewerkers die de praktijk schragen: beroepskrachten en freelancers die de sociaal-culturele praktijk vormgeven

Secundaire stakeholders

Daarnaast richten we onze werking ook op actoren uit de overheid, belendende sectoren, de bovenbouw en de opleidings- en onderzoekswereld:

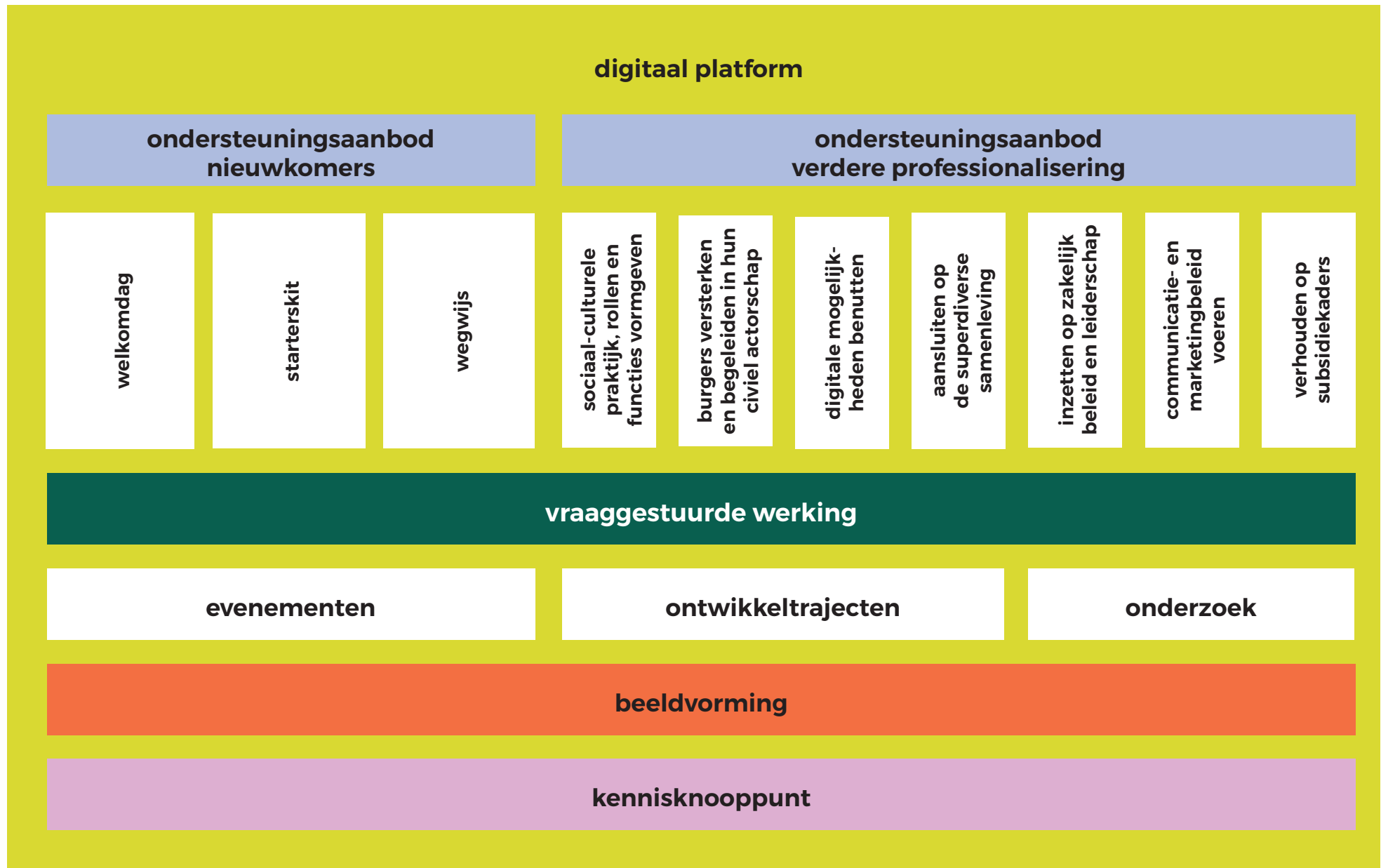
- Vlaamse Gemeenschap: Vlaamse Regering, commissie Cultuur, Departement CJM ...
- lokale overheden: ambtenaren of mandatarissen relevant voor het civiel sociaal-cultureel werk ...
- belangenbehartigers
- opleidingsverstrekkers relevant voor het sociaal-cultureel werk
- kennisinstituten en onderzoekscentra relevant voor het sociaal-cultureel werk
- actoren uit de bovenbouw binnen de beleidsdomeinen cultuur, jeugd en welzijn
- nationale agentschappen in uitvoering van Europese subsidieprogramma's
- ...

4. Schema

Socius heeft een brede werking waarmee we een antwoord bieden op de vier decretale kernopdrachten die ons zijn toevertrouwd:

- praktijkondersteuning
- praktijkontwikkeling
- beeldvorming en promotie
- platform

In dit jaarverslag nemen we stapsgewijs elk domein van onze werking onder de loep aan de hand van volgend schema.





2023 in cijfers

1. Ondersteuningsaanbod nieuwkomers en verdere professionalisering

1.1. Activiteiten ondersteuningsaanbod

Soort ↓	Aantal ↓	Totale duurtijd ↓
Offline	47	419u30
Online	17	49u30
Blended	7	90u00
Totaal	71	559u00

1.2. Deelnemers ondersteuningsaanbod

Totaal aantal deelnemers ↓	Totaal aantal unieke deelnemers ↓
1.541	1.108

1.3. Bereikte organisaties ondersteuningsaanbod

Totaal bereikte organisaties ↓	Organisaties primaire doelgroep ⁽²⁾ ↓	Organisaties secundaire doelgroep ↓
438	152	286

1.4. Tevredenheid deelnemers ondersteuningsaanbod

Gemiddeld tevredenheidscijfer ↓	Net promotor score ⁽³⁾ ↓
80%	+27

² Onze primaire doelgroep omvat de professionals en organisaties uit het erkend en het niet-erkend civiel sociaal-cultureel werk.

³ De NPS ofwel de Net Promotor Score meet in welke mate een bedrijf of organisatie door haar klanten wordt aanbevolen. De score kan lopen van -100 tot +100.

2. Vraaggestuurde werking

2.1. Aanvragen vraaggestuurde werking

Ontvangen vragen ↓	Goedgekeurde vragen ↓
107	68

2.2. Deelnemers vraaggestuurde werking

Totaal aantal deelnemers ↓
271

2.3. Bereikte organisaties vraaggestuurde werking

Totaal bereikte unieke organisaties ↓	Unieke organisaties primaire doelgroep ↓	Unieke organisaties secundaire doelgroep ↓
60	54	6

Bereikte organisaties erkend civiel sociaal-cultureel werk

Bereikt via ondersteuningsaanbod ↓	Bereikt via vraag- gestuurde werking ↓	Totaal uniek bereikte organisaties ↓
120	35	120

3. Trajecten en onderzoek

3 trajecten ↓			2 onderzoeken ↓	
Politisierend werken	Rollen en functies	Regionaal ondersteuningsnetwerk burgerinitiatieven	De waarde en betekenis van het civiel sociaal-cultureel acterschap	Maatschappelijke contextanalyse

4. Beeldvorming en promotie

11 publicaties ↓				
Jaarverslag 2022	• De leerfunctie • De cultuurfunctie	De maatschappelijke bewegingsfunctie	De gemeenschapsvormende functie	Naar een eigen visie op de sociaal-culturele rollen
Verenigingsdemocratie – Samen doen	Tien stromen uit de civiele samenleving in Vlaanderen en Brussel	De waarde en betekenis van het civiel sociaal-cultureel actorschap	Over zien en gezien worden	Socius-magazine 2023

Via onze media en vormingsaanbod ontsloten we 62 praktijken en initiatieven (31 erkende, 31 niet-erkende).

socius.be ↓		
bezoeken	bezoekers	bezochte pagina's
173.023	150.075	639.848

5. Kennisknooppunt

We participeerden aan 181 overlegmomenten met 55 verschillende actoren. Ongeveer de helft van de overlegmomenten (43%) vond plaats met beleidsactoren.





onze werking

17

ONZE WERKING

1. Ondersteuningsaanbod nieuwkomers

Sociaal-cultureel werk is een stiel. Een die je moet leren en waarin je kan groeien. Elk jaar starten er tientallen nieuwe sociaal-cultureel werkers in de sector.

Die kersverse beroepskrachten en werkers met andere of meer generalistische vooropleidingen dan sociaal-cultureel werk moeten de kans krijgen om zich de ziel en de stiel van het sociaal-culturele vak eigen te maken. Om hen in de sector te verwelkomen, voorzien we een gepast vormingsaanbod.

Onze activiteiten in 2023

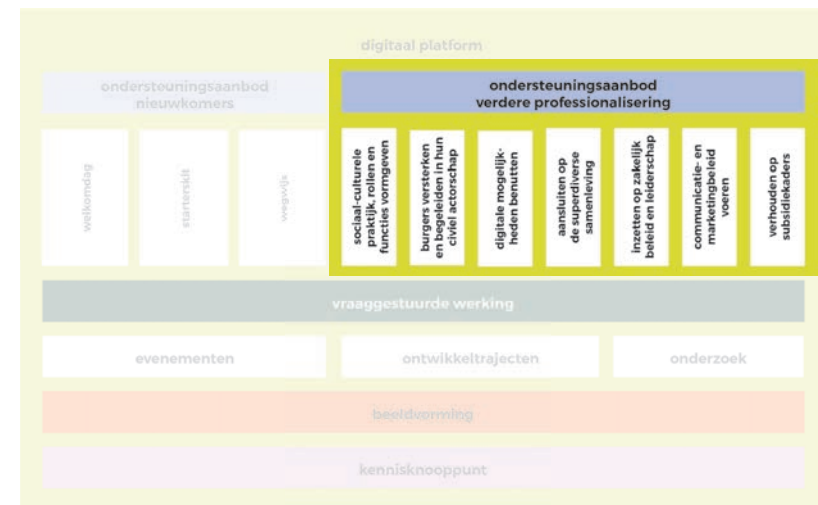
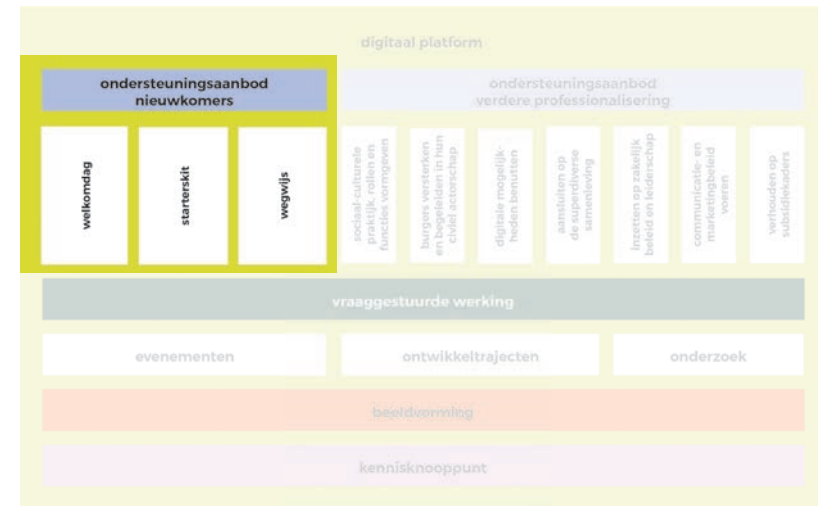
- Introductiedag nieuwkomers (driemaal)
- Traject 'Nieuw in de sector'
- Basisvorming 'Projectmatig werken'
- Basisvorming 'Online cursus groepsdynamica'
- Basisvorming 'Werken met groepen'
- Basisvorming 'Lobbyen'
- Basisvorming 'Het opzetten van leercontexten'
- Basisvorming 'Het opzetten van campagnes'
- Basisvorming 'Lokale vrijwilligersgroepen missiegedreven ondersteunen'
- Basisvorming 'Verschillende types van vrijwilligers ondersteunen'

2. Ondersteuningsaanbod verdere professionalisering

2.1 Sociaal-culturele praktijk, rollen en functies vormgeven

De kwaliteit van sociaal-culturele werkers vormt het belangrijkste kapitaal van sociaal-culturele organisaties. Die kwaliteit komt er niet zomaar. Sociaal-cultureel werkers groeien door zich bij te scholen en zich te laten inspireren door bruikbare inzichten en praktijken. Door mee te bouwen aan nieuwe kennis en inzichten. Door hun knowhow en kunde te verdiepen via intervisie en cocreatie.

Sociaal-culturele werkers moeten verstaan wat er in groepen gebeurt en er ook naar handelen. Het is hun rol en verantwoordelijkheid om door allerlei interventies de groep in goede banen te leiden. Goed tussenkomen als begeleider leer je door ervaring op te bouwen. Door zelf bewust aan groepen deel te nemen en reflectief aan groepen leiding te geven. Groeien als begeleider kan je door inzichten te verwerven én door je ervaringen te toetsen aan de verhalen van anderen.



Rollen en functies spelen een belangrijke rol bij het organiseren en het vormgeven van sociaal-culturele praktijken. Ze geven je een kapstok om een logische verbinding te maken tussen je missie – waarin je uitdrukt wat je wil betekenen in de samenleving – en jouw praktijken. Rollen geven aan wat de opstelling én de bijdrage van sociaal-culturele organisaties kan zijn in de samenleving; ze creëren in de samenleving plekken waar mensen zich met elkaar kunnen verbinden, waar kritisch wordt nagedacht en wordt gesproken over wat er gebeurt in de samenleving en waar in de praktijk wordt geëxperimenteerd met nieuwe en betere maatschappelijke spelregels. Functies vertellen iets over de aard van de processen die organisaties met hun interventies beogen: leren, gemeenschap vormen, maatschappelijk bewegen, culturele processen. Die processen dragen bij aan het realiseren van hun missie en van de drie sociaal-culturele rollen. Ze definiëren de vier functies van het sociaal-cultureel werk.

Politisierend werken gaat in de meest brede zin over alle interventies en praktijken die bijdragen aan het publieke meningsverschil over hoe we de samenleving inrichten. Daarover laten sociaal-cultureel werkers hun stem horen. Ze benoemen belemmeringen, stellen denkpatronen in vraag en formuleren alternatieven. Als democratische professionals dragen sociaal-cultureel werkers bij aan maatschappelijke en beleidsverandering. Dat zit in de kern van het sociaal-cultureel werk.

Onze activiteiten in 2023

- Vorming 'Omgaan met polarisering in groepen'
- Vorming 'Rollen en functies voor beleidsmedewerkers'
- Webinar 'Rollen en functies' (tweemaal)
- Training 'Rollen en functies voor communicatiemedewerkers'
- Praktijkverkenning 'Rouwcultuur van eigen bodem'
- Praktijkverkenning 'Wonen in beweging'
- Vorming 'Aan de slag met participatieve dramamethoden'
- Traject 'Politisierend handelen in het sociaal-cultureel werk'

2.2. Burgers versterken en begeleiden in hun civiel actorschap

Het civiel sociaal-cultureel veld is volop in beweging. Nieuwe burgerinitiatieven die het daglicht zien, zijn vaak zoekend. Ze kunnen enerzijds op veel manieren ondersteuning gebruiken rond bijvoorbeeld het omgaan met vrijwillige inzet, het ontwikkelen van een gepast organisatie-model of de samenwerking met lokale besturen. Anderzijds is er het sociaal-cultureel werk met enige traditie en expertise dat zoekt hoe het zich complementair en betekenisvol tegenover die nieuwe initiatieven kan verhouden.

Het sociaal-cultureel werk wordt ook geconfronteerd met andere vormen van engagement, met vrijwilligers die hun rol in werking en bestuur op nieuwe manieren invullen. Sociaal-cultureel werkers en hun organisaties staan voor de uitdaging om vrijwilligers met een rijk en divers palet aan engagementen en verwachtingen te betrekken en te motiveren. Daarvoor moeten ze de nodige evoluties in hun organisatie en werking mogelijk maken.

Onze activiteiten in 2023

- Vorming 'Burgerinitiatief versterken vanuit partnerschap'
- Vorming (in company) 'Je oriënteren en verhouden op burgerinitiatieven' (driemaal)
- Infomoment 'Internationale leerreis Zagreb'
- Leerreis Zagreb 'Civiel actorschap als motor van verandering'
- Webinar 'Burgerwetenschap en sociaal-cultureel werk'
- Traject 'Motivatatie en missie matchen in je vrijwilligersbeleid'
- Studiedag 'Verenigingsdemocratie, samen doen'

2.3. Digitale mogelijkheden benutten

Corona daagde ons uit om onze oude en vertrouwde leercontexten te vertalen naar de digitale wereld. We botsten tegen grenzen. Niet alles voelde even goed aan. Maar we ontdekten vooral ook nieuwe mogelijkheden en leerden heel veel. Online leren en 'blended leren' zijn ondertussen blijvers. En het loont dus om er echt goed in te worden – als werkers, als organisaties én als sector.

Onze activiteiten in 2023

- Vorming 'Vormgeven aan blended leren'
- Lerend netwerk 'Maatschappelijke beweging online'

2.4. Aansluiten op de superdiverse samenleving

Socius ontwikkelt zijn aanbod rond diversiteit langs twee sporen. In een eerste spoor ondersteunen we werkers bij het omgaan met de superdiverse praktijk. Kwesties zoals heroriëntering en herpositionering van het aanbod op maat van diverse doelgroepen, publieksverbreding en het reageren op – en positie innemen bij – polarisering nemen we mee als mogelijke thematieken.

Daarnaast mikken we op de ondersteuning van organisaties in het actief ontwikkelen van een diversiteitsbeleid, in een intersectionele invulling van de personeels- en bestuursploegen en in het opnemen van hun rol in het publieke debat rond interculturaliteit en diversiteit.

Onze activiteiten in 2023

- Training en intervisie 'Interculturele praktijken op een kruispunt'
- Workshop 'Kruispuntdenken als kader voor je maatschappelijke contextanalyse'
- Collegagroep 'Mijn organisatie kantelen naar interculturaliteit'
- Intervisie 'Omgaan met racisme-ervaringen in het sociaal-cultureel werk'

2.5. Inzetten op zakelijk beleid en leiderschap

Er worden hoge eisen gesteld aan de kwaliteit van sociaal-culturele organisaties. In ruil voor de publieke middelen die ze ontvangen, wordt van hen verwacht dat ze hun werking missiegedreven, efficiënt en effectief ontplooien. Daarom moeten ze voortdurend werk maken van hun kwaliteit en professionaliteit. Daarbij komen thema's zoals de ontwikkeling van de interne democratie, goed bestuur en leer- en kwaliteitszorgprocessen in het vizier.

Onze activiteiten in 2023

- Vorming 'Zelfsturende teams'

2.6. Communicatie- en marketingbeleid voeren

Onze samenleving verandert voortdurend. Sociaal-culturele organisaties hebben daarom nood aan een doordachte communicatiewerking om impact te realiseren of om hun relevantie aan te tonen. Principes en technieken uit de marketing winnen daarbij aan belang, niet in het minst om de juiste doelgroepen te bereiken.

De uitdaging voor organisaties en werkers bestaat erin om communicatie en marketing te integreren in de kern van hun werking in directe relatie tot hun sociaal-culturele praktijken en tot de processen in hun organisatie.

Onze activiteiten in 2023

- Basisvorming 'Marketing voor socialprofitorganisaties' (ism. FARO, De Ambrassade & BAM)
- Basisvorming 'Communicatie voor socialprofitorganisaties' (ism. FARO, De Ambrassade & Kortom)
- Communicatieatelier 'Zo schrijf je heldere, wervende en doelgerichte teksten'
- Communicatieatelier 'Zelf goede foto's maken voor een sterkere communicatie'
- Communicatieatelier 'De impact meten van je communicatie'
- Communicatieatelier 'Hoe pak ik mijn communicatiebeleid aan?' (tweemaal)

- Communicatieatelier 'Boost je communicatie met AI' (tweemaal)
- Webinar 'Resultaten onderzoek communicatie SCvW'
- Infosessie 'Knack-Helden van de Democratie'

2.7. Verhouden op subsidiekaders

2023 was op vele fronten een uitdagend jaar voor sociaal-culturele volwassenenorganisaties. Eind maart moesten ze een voortgangsrapport indienen. Daarna volgde een visitatie. En eind 2024 is dan weer de deadline voor het indienen van een nieuwe subsidieaanvraag voor de beleidsperiode 2026-2030.

Naast het decreet op het sociaal-cultureel volwassenenwerk zijn nog andere decretale kaders relevant voor de sector. Denk maar aan het decreet op de bovenlokale cultuur en de decretale regeling rond de innovatieve partnerprojecten. Maar ook op Europees niveau zijn er tal van relevante programma's voor sociaal-culturele actoren.

Onze activiteiten in 2023

- Vorming 'Decreet en beleidsplanning voor kandidaat-instromers'
- Vorming 'Het decreet SCvW en goed bestuur' (tweemaal)
- Webinar 'Het decreet SCvW en goed bestuur'
- Webinar 'Hoe pak ik het beleidsplanningsproces aan?' (grote organisaties) (tweemaal)
- Webinar 'Hoe pak ik het beleidsplanningsproces aan?' (kleine organisaties) (tweemaal)
- Webinar 'Beleidsplanning: de blik naar binnen'
- Vorming 'Voorzet maatschappelijke contextanalyse' (tweemaal)
- Webinar 'Samenhang inhoudelijk, zakelijk en financieel beleid'
- Webinar 'Van beleidsuitdaging over beleidskeuze naar SD's en OD's'
- Infosessie 'Drie subsidielijnen voor jouw sociaal-cultureel project'
- Webinar 'LEADER-programma'
- Infosessie 'Erasmus+' (tweemaal)
- Infosessie 'Creative Europe'
- Vorming 'Lobbyen in de EU'

We hebben een aantal geplande activiteiten moeten annuleren omwille van verschillende redenen zoals een gebrek aan inschrijvingen, organisatorische problemen, wijzigingen in de personeelsploeg ...

- Basisvorming 'Politisierend werken'
- Praktijkverkenning 'Leren in een Levende Bibliotheek'
- Praktijkverkenning 'Maatschappelijke bewegingsfunctie'
- Praktijkverkenning 'Gemeenschapsvormende functie'
- Lerend netwerk 'Gemeenschapsvorming online'
- Training 'Je praktijk vormgeven vanuit de functies'
- Workshop 'Nieuwe verenigingspraktijken'
- Training en intervisie 'Werken met groepen'
- 'De Communicatiekliniek'
- Intervisie 'Vrijwillige inzet omkaderen'
- Collegagroep 'Strategisch leiderschap'
- Vorming 'Resultaatsgericht leidinggeven'
- Vorming 'Het decreet SCvW en goed bestuur' (Leuven)

Ondersteuningsaanbod in cijfers

Activiteiten ondersteuningsaanbod

Soort ↓	Aantal ↓	Totale duurtijd ↓	Gem. duurtijd ↓
Offline	47	419u30	8u55
Online	17	49u30	2u54
Blended	7	90u00	12u51
Totaal	71	559u00	7u52

Deelnemers ondersteuningsaanbod

Totaal aantal deelnemers ↓	Totaal aantal deelnemers primaire doelgroep ⁽⁴⁾ ↓	Totaal aantal deelnemers secundaire doelgroep ↓
1.541	995 (65%)	546 (35%)

Deelnemers primaire doelgroep

Erkende organisaties civiel sociaal-cultureel werk:	932 (94%)
Niet-erkende organisaties civiel sociaal-cultureel werk:	63 (6%)
Erkende organisaties landelijke werking:	733 (79%)
Erkende organisaties regionale werking:	199 (21%)
Erkende organisaties niet-instromers:	855 (92%)
Erkende organisaties instromers:	77 (8%)

Deelnemers secundaire doelgroep

Publiek sociaal-cultureel werk	37
Overheden en politiek	76
Bovenbouw CJM	41
Cultuur, jeugd en media	94
Onderwijs en vorming	54
Werk en sociale economie	18
Welzijn, volksgezondheid en gezin	64
Omgeving en mobiliteit	6
Onderzoek en consultancy	13
Toerisme en recreatie	1
Gelijke kansen, integratie en inburgering	27
Mondiaal	15
Lobbygroepen	4
Andere	96

⁴ Onze primaire doelgroep omvat de professionals en organisaties uit het erkend en het niet-erkend civiel sociaal-cultureel werk.

Unieke deelnemers ondersteuningsaanbod

Totaal aantal unieke deelnemers ↓	Totaal aantal unieke deelnemers primaire doelgroep ↓	Totaal aantal unieke deelnemers secundaire doelgroep ↓
1.108	609 (55%)	449 (45%)

Unieke deelnemers primaire doelgroep

Erkende organisaties civiel sociaal-cultureel werk:	566 (93%)
Niet-erkende organisaties civiel sociaal-cultureel werk:	43 (7%)
Erkende organisaties landelijke werking:	460 (81%)
Erkende organisaties regionale werking:	106 (19%)
Erkende organisaties niet-instromers:	518 (92%)
Erkende organisaties instromers:	48 (8%)

Unieke deelnemers erkende organisaties naar beroepscategorie

Directeur/coördinator	107
Zakelijk verantwoordelijke	16
Sociaal-cultureel werker	369
Communicatie/ICT-medewerker	55
Administratief/logistiek medewerker	19

Bereikte organisaties ondersteuningsaanbod

Totaal bereikte organisaties ↓	Totaal bereikte organisaties primaire doelgroep ↓	Totaal bereikte organisaties secundaire doelgroep ↓
438	152 (35%)	286 (65%)

We bereikten 120 van de 129 erkende organisaties voor sociaal-cultureel volwassenenwerk, ofwel 93%.

Organisaties primaire doelgroep

Erkende organisaties civiel sociaal-cultureel werk:	120 (79%)
Niet-erkende organisaties civiel sociaal-cultureel werk:	32 (21%)
Erkende organisaties landelijke werking:	107 (89%)
Erkende organisaties regionale werking:	13 (11%)
Erkende organisaties niet-instromers:	103 (86%)
Erkende organisaties instromers:	17 (14%)

Organisaties secundaire doelgroep

Publiek sociaal-cultureel werk	30
Overheden en politiek	49
Bovenbouw CJM	10
Cultuur, jeugd en media	69
Onderwijs en vorming	29
Werk en sociale economie	10
Welzijn, volksgezondheid en gezin	39
Omgeving en mobiliteit	6
Onderzoek en consultancy	10
Toerisme en recreatie	1
Gelijke kansen, integratie en inburgering	14
Mondiaal	9
Lobbygroepen	3
Andere	7

Tevredenheid ondersteuningsaanbod

Deelnemers aan ons vormingsaanbod kenden een gemiddeld tevredenheidscijfer van 80% toe aan onze activiteiten.

De net promotor score (NPS) over al onze activiteiten heen bedroeg +27.



uitgelicht

BURGERWETENSCHAP IN DE SOCIAAL-CULTURELE SECTOR

Raamborden met stikstofmetende proefbuisjes van 'CurieuzeNeuzen', camerabakjes van 'Telraam' die het verkeer in je straat tellen of de planten- en dierherkende smartphone-app 'ObsIdentify'. Het zijn misschien de meest bekende voorbeelden van citizen science of burgerwetenschap in Vlaanderen, en dat is nog maar het topje van de ijsberg. Bij citizen science voeren burgerwetenschappers – mensen die geen professionele wetenschapper zijn – wetenschappelijk onderzoek uit.

Op 30 mei 2023 organiseerde Socius in samenwerking met Scivil - het Vlaams Kenniscentrum Citizen Science, het webinar 'Burgerwetenschap en sociaal-cultureel werk'. In deze bijdrage lichten Charlotte Hens en Jef Van Laer van Scivil toe wat burgerwetenschap kan inhouden in de sociaal-culturele sector en geven ze enkele vuistregels mee voor wie met de methode aan de slag wil gaan.

Waarom citizen science?

Burgerwetenschappers of citizen scientists hebben verschillende beweegredenen om zich in hun vrije tijd met wetenschappelijk onderzoek bezig te houden. De meesten vinden het gewoon leuk, interessant of leerrijk om op onderzoek te gaan in hun omgeving, een sensor in elkaar te knutselen of om van achter de laptop aan de wetenschap bij te dragen.

Een tweede belangrijke motivator voor citizen science is het principe 'meten is weten'. Burgerwetenschappers verzamelen

data over hun leefomgeving om zwart op wit te kunnen aantonen dat zich een mobiliteitsprobleem voordoet in hun straat, dat de luchtkwaliteit in hun wijk ongezond is of welke waterlopen gebruikt kunnen worden voor een verkoelende duik. Deelnemers aan die initiatieven doen dat vaak vanuit een sterke persoonlijke bezorgdheid en hopen dat de resultaten van een onderzoek de overheid zullen aanzetten om actie te nemen en/of de attitude van buurtbewoners zal veranderen. Een citizen science-project kan dan ook een sterk verbindende rol spelen. De projecten brengen mensen bij elkaar om impact te genereren.

Academici en ambtenaren zien door het succes van veel recente citizen science-projecten steeds vaker in dat burgerwetenschappers unieke expertise kunnen aanbrengen voor wetenschappelijk onderzoek. Bewoners kennen als geen ander de straten en parken in hun buurt, ook zonder diploma ruimtelijke ordening. Sportvissers weten – ook zonder diploma hydrologie of biologie op zak – heel wat af van water en wat er in rondzwemt. Die lokale kennis verrijkt het wetenschappelijk onderzoek waardoor het niet enkel meer aan academici toebehoort, maar wel een zaak kan zijn van de hele maatschappij.

Citizen science bij sociaal-culturele organisaties

Ook in de sociaal-culturele sector zijn er al heel wat mooie projecten op touw gezet waarin burgers mee onderzoek doen. Met het project 'SOS Slaapkamer' wil Velt het stof uit zoveel mogelijk slaapkamers laten analyseren om een zicht te krijgen op hoe gezond die kamers in Vlaanderen en Nederland zijn. Specifiek onderzoekt het project in welke mate er pesticiden aanwezig zijn. De deelnemende

burgerwetenschappers nemen een staal in hun slaapkamer nadat ze die twee weken lang niet poetsten.

Sankaa vzw onderzocht discriminatie bij personen met Afrikaanse roots in België met behulp van de SenseMaker-methode, een grootschalig luisteronderzoek dat meer dan 400 persoonlijke verhalen en ervaringen verzamelde. Burgerwetenschappers kregen een opleiding in gesprekstechnieken om als 'oren' op pad te gaan om de verhalen te verzamelen. Tijdens twee workshops gingen ze samen met andere stakeholders van het project aan de slag met de dataset om inzichten te verzamelen. Sankaa publiceerde het onderzoeksrapport in september 2022.



Scan de code om het webinar 'Burgerwetenschap en sociaal-cultureel werk' te bekijken.

Enkele vuistregels voor citizen science

- **Overstijg de hype.** Succesvolle projecten hebben citizen science de laatste jaren stevig op de kaart gezet in Vlaanderen en Europa. Ook beleidsmakers op lokaal, regionaal en (inter) nationaal niveau kijken met erg veel belangstelling naar die trend. Citizen science als 'hype' bestempelen gaat misschien wat ver, maar we willen wel benadrukken dat je de keuze voor burgerwetenschap weloverwogen moet maken en dat je je bewust moet zijn van de specifieke toepassingen van en uitdagingen verbonden aan de methode voor je eraan begint.
- **Samen geraak je verder.** Citizen science vereist verschillende vaardigheden. Je hebt niet alleen nood aan wetenschappelijk onderzoek, analyse en databeheer. Je moet ook een uitstekende communicator zijn, kaas gegeten hebben van participatie, maar ook uitkijken voor de juridische kanten van participatief onderzoek. Er zijn weinig organisaties met al die vaardigheden onder één dak, daarom zijn veel citizen science-projecten het resultaat van een samenwerking tussen diverse personen en organisaties.
- **Verschillende perspectieven.** Succesvolle citizen science-initiatieven brengen stakeholders uit alle hoeken van de samenleving samen rond een gemeenschappelijke uitdaging. Al die partners kijken mogelijk met een verschillende bril naar het onderzoek. Een academicus wil misschien in de eerste plaats een waardevolle dataset verzamelen waarop die een wetenschappelijke publicatie kan baseren. Een buurtbewoner hoopt misschien dat het onderzoek een betekenisvolle verandering in de wijk zal teweegbrengen. Een leerkracht die in de klas aan de slag gaat met het onderzoek, wil dan weer dat de leerlingen zoveel mogelijk opsteken over het onderwerp en de wetenschappelijke methode. Die verschillende perspectieven zijn een grote meerwaarde, maar het uitspreken en beheren van verschillende verwachtingen is een cruciale eerste stap in elk citizen science-project.

uitgelicht

JE ORGANISATIE KANTELEN NAAR INTERCULTURALITEIT

Superdiversiteit kleurt het sociaal-cultureel werk. Het is een kans, maar ook een uitdaging voor organisaties om te evolueren naar interculturaliteit, waarbij verschillende perspectieven en gemeenschappen een plaats krijgen. Die verschuiving gaat verder dan het verwelkomen van diverse groepen, het vraagt om een transformatie van de volledige organisatie.

In 2023 organiseerde Socius de collegagroep 'Mijn organisatie kantelen naar interculturaliteit'. In deze bijdrage nemen we je mee in de uitdagingen en domeinen van organisatieontwikkeling die nodig zijn om je organisatie te kantelen naar interculturaliteit: visieontwikkeling, praktijkopbouw, communitybeleid en communicatie.

De super in superdiversiteit

De super in superdiversiteit gaat over een toename in migratiecijfers en een groeiende culturele diversiteit. Burgers met een migratieachtergrond nemen initiatief en verenigen zich. Al in de jaren '60 ontstaan zo de eerste lidverenigingen van etnisch-culturele federaties. Wanneer het aantal burgers dat een migratieachtergrond heeft groeit, diversifieert en groeit ook het initiatief dat zij nemen. In dat initiatief worden onderlinge verschillen tussen nationale gemeenschappen zichtbaar, ontstaan vrouwengroepen, verenigt een gemeenschap met LGBTQIA+ mensen met een migratieachtergrond zich ...

Daarmee worden de sociale relaties tussen verschillende mensen, groepen en gemeenschappen met én zonder

migratieachtergrond steeds complexer. De minderheid van mensen met een migratieachtergrond is in enkele steden al numeriek geen minderheid meer. Die steden bestaan uit een lappendeken van heel veel verschillende gemeenschappen van onderling (sterk of licht?) verbonden minderheden.

De manier waarop verschillende bezorgdheden verbonden zijn, speelt ook in de levensverhalen van burgers. Die verhalen tonen gedeelde bezorgdheden over leefbaarheid, groene ruimte en het nationale fileprobleem in België, het combineren van een job met de rol van een betrokken ouder op de school van je kinderen en mensenrechten hier en in de rest van de wereld. Superdiversiteit zorgt bovendien voor specifieke bezorgdheden. Want de meest gekleurde wijken van Vlaamse steden zijn ook vaak de minst groene en dichtst bevolkte. Een precare beroepssituatie maakt ook het gezinsleven zwaarder. Betrokkenheid tonen op een school is moeilijker als jijzelf en het schoolteam elkaar (al dan niet letterlijk) niet verstaan. Racisme zelf is een mensenrechtenschending. De bezorgdheid over (verre) familie in een precare situatie in het buitenland speelt in het achterhoofd.

Als sociaal-cultureel werker wil jij die superdiverse verhalen naar buiten brengen en de bezorgdheden van mensen een plek geven. Je wil het superdiverse initiatief dat groeit, versterken en bundelen. Dat vraagt van jou en je organisatie een interculturele houding. Een houding die vertrekt van het bewustzijn dat een persoon niet alleen met een kleur, maar ook met een genderidentiteit en als bijvoorbeeld stadsbewoner, als ouder, als werknemer ... in sociale relaties staat. Dat vertaalt zich naar de bewuste omgang tussen personeel, bestuurders, vrijwilligers en iedereen die in aanraking komt met je organisatie. Wie als individu of als

organisatie bewust inzet op de verschillende achtergronden waarmee mensen in sociale interacties stappen, heeft oog voor de interculturaliteit van het samenleven.

Van toeleiding naar transformatie

Je organisatie moet dus heel wat meer doen dan de deuren openzetten en iedereen welkom heten. De uitdaging is niet zozeer om specifieke mensen, groepen of gemeenschappen toe te leiden naar je aanbod. Daarmee loop je immers steeds achter de feiten van een complexe en steeds veranderende superdiversiteit aan. Wel wil je werken aan een interculturele organisatiestructuur die erop gericht is om verschillende perspectieven op je kwestie aan bod te laten komen.

De maatschappelijke kwestie waarrond je werkt – waarbij je kritische vragen stelt, waarrond je mensen verbindt en waarbij je praktijken uitprobeert die spelregels veranderen – blijft centraal staan. Het gaat bijvoorbeeld om kwesties zoals vrouwen verbinden, zoeken naar vegetarische alternatieven, gedeelde mobiliteit organiseren, kunst leren smaken of maken ...

In je kernthema zoek je naar maatschappelijke uitsluiting. Werk je bijvoorbeeld rond gedeelde mobiliteit, dan is dat een antwoord op vervoersarmoede als uitsluitingsmechanisme. Een eerste stap is te bekijken of de mensen, groepen en gemeenschappen die het meest geraakt worden door die uitsluiting vandaag ook betrokken zijn bij je werking. Zijn je praktijken bijvoorbeeld aanwezig in landelijke gebieden waar het openbaar vervoersnet gaten laat? En betrek je de bewoners van kwetsbare stedelijke wijken waar de verkeersdruk erg hoog ligt?

Een tweede stap laat je het uitsluitingsmechanisme dat centraal staat in je thema kruisen met nieuwe uitsluitingsmechanismen. Wat betekent vervoersarmoede bijvoorbeeld specifiek voor een vrouw die zich 's avonds niet veilig voelt op het openbaar vervoer? Of voor wie geen wettig verblijf heeft en zonder rijksregisternummer geen rijbewijs kan voorleggen?

Die manier van denken verlegt de focus van mensen betrekken bij je aanbod, naar de kern van je werking breed invullen. Het antwoord op die denkoefening vraagt niet (alleen) om brede en nieuwe wervingskanalen, maar om een transformatie van je hele organisatie die toelaat brede en meervoudige perspectieven in te brengen. De volgende vier domeinen van organisatieontwikkeling vragen daarvoor aandacht: visieontwikkeling, praktijkopbouw, communitybeleid en communicatie.

Visieontwikkeling

Voor veel organisaties start een transformatieproces met het formuleren van een visie op intercultureel werken. Daarbij vertrek je vanuit de hierboven geformuleerde uitdaging om te zoeken naar perspectieven die relevant zijn voor de maatschappelijke kwestie waarrond je werkt.

Kruispuntdenken biedt je een kader om meerdere perspectieven en uitsluitingsmechanismen naast elkaar te leggen. Ella vzw werkte een handleiding uit die je meeneemt doorheen die verschillende perspectieven⁽⁵⁾. Zij formuleren ook het advies om die visie op te nemen in de missie en doelstellingen van je organisatie. Daarmee leg je in de missie van je organisatie een koppeling tussen je kernthema en maatschappelijke uitsluitingsmechanismen. Je stelt jezelf

5. Je vindt deze handleiding terug op de website ellavzw.be.

tot uitdaging die uitsluiting actief tegen te gaan. De mensen, groepen en gemeenschappen die daardoor geraakt worden, wil je zoveel mogelijk betrekken. Door die stevige basis verder te verfijnen in strategische en operationele doelen, onderbouw je de inzet van je werk in een superdiverse samenleving inhoudelijk en organisatorisch.

Het risico is dat je blijft hangen in die visieoefening. Dan trap je in de val om de verandering wel te bespreken, maar ze niet waar te maken. Een missie is mooi, maar moet af te lezen zijn in je werking en praktijken.

Praktijkopbouw

Maak daarom ruimte en tijd vrij voor projecten die vertrekken vanuit interculturaliteit. In die projecten neem je het perspectief dat tot nu toe ontbrak in je organisatie, van bij de start mee. Daarvoor zoek je naar samenwerkingen en partnerschappen met mensen, groepen of organisaties die dat perspectief kunnen binnenbrengen. Belangrijk is hen niet te benaderen als leveranciers van een divers publiek, maar als inhoudelijke en organisatorische partners voor je project.

Waar je bij een visieoefening breed denkt en een maatschappelijke kwestie tot in de diepte analyseert, mag je projecten best klein houden. Een haalbaar project maakt de kans op succeservaringen groot. Die mag je jezelf – en je collega's – best gunnen in een ambitieuze transformatie. Bovendien toont een geslaagd project de weg naar nieuwe mogelijkheden en andere praktijken. Zo kunnen de samenwerkingen in een project ook doorgroeien tot structurele partnerschappen.

Let in het opbouwen van een praktijk ook op voor de valkuil

van het 'diversiteitsprojectje'. Dan blijft het een project dat werd opgezet omwille van een specifieke doelgroep en naast de kernwerking bestaan. Beoog je structurele verandering, dan moeten publiek, partners en het praktijkmodel een plaats krijgen in je brede werking.

Communitybuilding

De community die je organisatie maakt – de medewerkers, bestuur, vrijwilligers – bepalen in sterke mate de perspectieven die een plek krijgen in je werking. De meest structurele transformatie krijg je door nieuwe mensen in dat netwerk te brengen. Daarbij zoek je naar een specifiek perspectief en benoem je de ervaring of kennis die dat kan bieden ook als een competentie.

Personeelsbeleid is cruciaal en biedt mensen de betaalde mogelijkheid om hun netwerk, ervaring en kennis in te zetten. Zeker in kleine organisaties is het niet mogelijk nieuwe mensen aan te werven. Dan mik je meer op de inzet van bestuurders of vrijwilligers. Je kan ook met een bewust stagebeleid mensen een plek geven in je organisatie. Waar mogelijk kunnen zij ook doorgroeien als personeel (of bestuurder en vrijwilliger). De eDiv-tool⁽⁶⁾ van Unia zet je op weg om niet alleen nieuwe mensen aan te werven, maar hen ook een waarderende plek in je organisatie te geven.

Telkens zoek je naar mensen met een specifieke competentie. Een van de kerncompetenties van een sociaal-cultureel werker is het lezen en verbeelden van sociaal-culturele contexten. Nieuwe mensen kunnen een perspectief op die context binnenbrengen die voor je organisatie nog niet gedetecteerd werd. Dat doen ze door bijvoorbeeld hun eigen racisme-ervaringen binnen te brengen of door contacten

6. Je vindt deze tool terug op de website unia.be.



in een groep of gemeenschap. In een vacature kan je die ervaring of kennis als een competentie benoemen en die naast andere sociaal-culturele competenties meenemen.

Wees er waakzaam voor dat je niet al te veel lasten en verwachtingen op de schouders van één diversiteitsmedewerker of -vrijwilliger legt. De verantwoordelijkheid voor de transformatie van een hele organisatie mag niet bij één persoon terechtkomen. Niemand zal lang in die onhaalbare functie willen blijven werken. Het is belangrijk dat die persoon zich gesteund voelt door anderen. En om aandacht te hebben voor de interpersoonlijke houding van andere personeelsleden of vrijwilligers om racisme-ervaringen te vermijden. Vanuit een warme en welkome organisatie kunnen nieuwe mensen bijdragen tot de transformatie van je organisatie. Vanuit die inzet kunnen ze zich herkennen en thuis voelen in het beleid en de praktijk van de organisatie.

Communicatiebeleid

Voor een beeld van herkenning zijn interne en externe communicatie cruciaal. Met een bewust gebruik van taal en (voor)beelden geef je andere perspectieven zichtbaarheid. Je toont en draagt de boodschap uit dat je organisatie maatschappelijke kwesties vanuit verschillende invalshoeken bekijkt. Hier speelt je organisatie een belangrijke rol om de eigen achterban en een breed publiek mee te krijgen in het verhaal.

Wanneer je alleen het communicatiebeleid kleurt zonder de inhoud aan te pakken, doe je aan windowdressing. Je brengt en toont een boodschap. Die beperkt zich tot schone schijn wanneer die niet wordt gereflecteerd in het beleid en de praktijk van je organisatie.

Wil je organisatie een relevante stem opnemen in huidige publieke en politieke debatten? En wil je superdiversiteit als een kans benaderen? Dan vraagt dat om een transformatie van je organisatie. Het ontwikkelen van een interculturele visie, het opbouwen van praktijken die verschillende perspectieven omarmen, het creëren van een inclusieve gemeenschap en het implementeren van een communicatiebeleid dat diversiteit weerspiegelt, zijn allemaal essentiële stappen in die transformatie. Het is een voortdurend proces van leren, aanpassen en groeien. Er zullen immers nieuwe perspectieven opduiken die nieuwe uitdagingen met zich mee brengen, maar die ook de relevantie van je werk blijvend zullen tekenen.



LEERREIS ZAGREB EN OMGEVING ... WAAR CIVIEL ACTORSCHAP DE MOTOR IS VAN VERANDERING

Na een jarenlange pauze organiseerde Socius in april 2023 opnieuw een internationale leerreis. Twaalf Vlaamse sociaal-cultureel werkers en twee stafmedewerkers van het steunpunt brachten vier dagen door in Zagreb (Kroatië).

De vierdaagse leerreis past binnen de bredere internationale ambities van Socius. In de eerste plaats willen we sociaal-cultureel werkers versterken in hun handelen door buitenlandse kennis te delen. Daarnaast dragen we de internationale werking van het civiel sociaal-cultureel werk en de aanwezige expertise uit naar stakeholders en de internationale scene. Tot slot willen we sociaal-culturele organisaties in hun internationale werking versterken door ze door het Europese subsidie- en beleidslandschap te gidsen.

Door leerreizen te organiseren of buitenlandse delegaties te ontvangen, zetten we in op kennisdeling, kennisontwikkeling en praktijkuitwisseling. In 2023 lag de focus op de versterking van burgerinitiatieven. We wilden te weten komen hoe civiele organisaties elders in Europa samenwerken en elkaar versterken om maatschappelijke verandering te realiseren.

Waarom Kroatië?

Het boek 'The Art of Civil Action' van Philipp Dietachmair en Pascal Gielen wees ons in de richting van Kroatië en Zagreb. Na het uiteenvallen van Joegoslavië begin jaren '90 en de

oprichting van de Republiek Kroatië werd cultuur vanuit het nationalistische regime vooral bekeken als een vehikel om de Kroatische identiteitsvorming te stimuleren. Dat resulteerde in aandacht voor geïnstitutionaliseerde cultuur en het negeren van onafhankelijke experimentele cultuur. Heel wat plekken en culturele actoren verdwenen van het toneel of werden geprivatiseerd.

Tegelijkertijd betekende dat het begin van de civiele samenleving. Mensen zochten naar andere manieren om zich te organiseren. Vanuit een duidelijke nood aan samenwerking los van de overheid, ontstond er een sterke focus op maatschappelijke verandering en civiel actorschap. Dertig jaar later is het Kroatische sociaal-culturele landschap rijk aan initiatieven en organisaties die vaak nog steeds op eigen kracht en zonder structurele steun, maatschappelijke verandering nastreven.

In die specifieke maatschappelijke context zijn civiele organisaties nog vaak aan het pionieren. De betrokkenheid op hun omgeving is van doorslaggevend belang bij wat ze doen. Tijdens de leerreis ontmoetten we mensen met een sterke persoonlijke drijfveer. Het viel ons op hoe buurtverhalen gekoppeld aan de geschiedenis van een plaats leiden tot nieuwe dromen. Sterke netwerken uitgaand van een breed gedeeld maatschappelijk belang zorgden voor goesting, wederzijdse versterking en stevige samenwerkingen. Tot slot leerde deze leerreis ook hoe mislukkingen een aandrijver kunnen zijn voor engagement en dat elke actie – met of zonder succes – maatschappelijke verandering hoe dan ook een stap dichterbij brengt.

Twaalf organisaties

Met onze 14-koppige delegatie bezochten we twaalf organisaties. Onze gastorganisatie was **Pogon**, centrum voor onafhankelijke cultuur en jeugd. Pogon staat bekend voor haar participatieve programmatie en civiel-publieke beheer van het cultuurhuis. De organisatie is zeer goed genetwerkt zowel in de cultuursector als in de bredere civiele samenleving.

De andere organisaties die we bezochten:

BLOK is een collectief gericht op de democratisering van cultuur en kunst en tegen de privatisering van cultuur. Zij investeren in de productie van en onderzoek over sociaal geëngageerde kunstpraktijken, in publicaties, in politieke en artistieke vorming en in de organisatie van cultuurwerkers die ijveren voor betere arbeidsomstandigheden.

Sinds 2016 beheert BLOK de artistieke en activistische ruimte BAZA, in Trešnjevka, de grootste wijk in Zagreb. In 2018 lanceerden ze het 'Trešnjevka Buurtmuseum'. Dat langetermijnproject wil een kader bieden voor het werken in de lokale gemeenschap via een virtuele collectie, kunstproducties en diverse culturele, artistieke en sociaal geëngageerde programma's. Ze dragen samenwerking hoog in het vaandel: met culturele en vormingsinstellingen, met kunst- en activistische initiatieven, op lokaal en internationaal niveau.

Documenta – Centre for Dealing with the Past ontstond op initiatief van het Centre for Peace, Non-Violence and Human Rights Osijek, het Centre for Peace Studies, het

Civic Committee for Human Rights en het Croatian Helsinki Committee. Het opzet was het bevorderen van het proces om om te gaan met het oorlogsverleden en om eerder in dialoog te treden over dat verleden dan discussies aan te gaan over verschillende feitelijkheden. Een ander doel was het doorbreken van het stilzwijgen over oorlogsmisdaden en de geschiedenisvervalsing over de periode 1941 tot 2000 tegengaan. Documenta draagt bij tot de ontwikkeling van individuele en sociale processen om om te gaan met dat verleden en werkt zo aan een duurzame vrede in Kroatië en de regio. Zij verzamelen gegevens, publiceren onderzoek naar oorlogsgebeurtenissen, -misdaden en schendingen van mensenrechten.

Zelena Akcija/Green action – Friends of the Earth Croatia is een organisatie van burgers voor de bescherming van het leefmilieu en de natuur en ter promotie van duurzame ontwikkeling in Kroatië. Zij is actief sinds 1990. Zij mobiliseren het grote publiek om een halt toe te roepen aan de verwoesting van ecosystemen en aan de klimaatverandering. Zij streven hun doelstellingen na door geweldloze directe actie, campagnes, informatie en vorming, gezamenlijke actie met professionele teams en vrijwilligers en in samenwerking met organisaties en individuele burgers.

Attack/Medika is een onpartijdig, non-profit burgercollectief, actief in niet-geïnstitutionaliseerde en jeugdcultuur. De organisatie stoelt op D.I.Y.-principes: het samen delen en creëren van culturele, politieke en economische alternatieven. Ze delen een publieke ruimte met iedereen die iets wil doen in de richting van een vrije samenleving. Sinds 2009 beheert AKC Attack het sociaal-cultureel gemeenschapscentrum AKC

*Ik voel dat mijn engagement een pak activistischer is geworden. De noodzaak tot het dieper implementeren van stemmen vanuit de samenleving werd erg aangesterkt.
– deelnemer leerreis Zagreb*

Medika om zo de civiele samenleving, subversieve kunsten, activistische vorming en uitwisseling van kennis mogelijk te maken.

Clubture is een platform dat onafhankelijke culturele initiatieven stimuleert over heel Kroatië. Ze doen dat op een participatieve en innovatieve manier. Op die manier vormen ze een netwerk over heel Kroatië en dragen ze bij tot een florerende civiele samenleving.

Operation City staat voor innovatie op het vlak van participatief beheer van cultuur, ijvert voor gelijke toegang tot cultuur en probeert de werkomstandigheden voor onafhankelijke cultuur- en jeugdorganisaties te verbeteren.

Kooperativa ontstond in 2012 in Zagreb als een niet-gouvernementele, niet-partijgebonden coalitie van entiteiten actief op het vlak van onafhankelijke cultuur en hedendaagse kunst in Zuidoost-Europa. Zij ijveren voor een beter statuut en de financiering van onafhankelijke cultuur in de regio. Kooperativa is gericht op beleidsbeïnvloeding en onderlinge samenwerking.

ZMAG – Green Network of Activist Groups brengt verschillende mensen samen: biologische tuinders, beoefenaars van eco-building, ontwerpers van permacultuur, onderzoekers van evenwichtige sociale modellen en gelijkwaardige interpersoonlijke relaties en milieuactivisten.

NK Zagreb 041 wil het voetbal terugbrengen naar gewone mensen en supporters terug naar het voetbal. Ze zijn de eerste echte lokale gemeenschapsclub in Kroatië, beheerd

door supporters en sympathisanten met een sterke terughoudendheid tegenover het moderne voetbal en met een organisatiemodel gebaseerd op directe democratie. Hun boodschap is dat voetbal een sport moet zijn van solidariteit, respect voor de tegenspeler en gewoon door zijn schoonheid en eenvoud graag gezien moet worden. Alle leden hebben een zeg in hoe ze hun club willen vormgeven.

Pravo na Grad – Right to the City focust zich op beleidswerk en het publiek campagne voeren tegen de economische overexploitatie van ruimtelijke bronnen, tegen corruptie binnen overheden ten voordele van winstbejag van private spelers, tegen het weren van burgers in ruimtelijke planningsprocessen in Zagreb en Kroatië. Zij werken nauw samen met andere partners zoals Zelena Ackija – Friends of the Earth Croatia. De voorbije jaren vormden zij de spil in heel wat acties ter vrijwaring van de publieke ruimte in de stad. Ook in andere delen van het land ondersteunen zij burgers en organisaties in hun campagnes, bijvoorbeeld tegen golfresorts in Dubrovnik of tegen de commercialisering van de kustlijn in Pula.

Het was een inspirerende reis en het geeft je 'goesting' om meer activistisch en politiserend te werken. Ook de sterke samenwerkingen die er (vaak vanuit een noodzaak) zijn, neem ik mee om verder mee aan de slag te gaan. Het is veel sterker om partnerschappen te sluiten dan allemaal op ons eiland te blijven.
– deelnemer leerreis Zagreb



Scan de code om het
videoverslag van de leerreis
te bekijken.

uitgelicht

BRENG EEN VERHAAL IN BEWEGING

De coronacrisis zorgde ervoor dat we anders moesten gaan samenleven en daar waar het samenleven verandert, wordt ook het sociaal-cultureel werk uitgedaagd. Inhoudelijk zette de crisis bestaande maatschappelijke uitdagingen – mentaal welzijn, druk op de openbare ruimte, gezondheidszorg – op scherp. Daarnaast werden organisaties methodisch uitgedaagd. Ze moesten zich online bewegen en ook daar hun achterban mee krijgen.

Hoe kom je online tot een verhaal dat beweegt? Dat is een erg belangrijke vraag wanneer je online beweging moet maken. Nu je opnieuw online én live werken in meer vrijheid kan combineren, blijft het nuttig om te kijken naar de manieren waarop het digitale je maatschappelijke beweging kan versterken.

In het voorjaar van 2023 zocht Socius in een lerend netwerk met praktijkwerkers van Avansa Mechelen, GetBasic, De Maakbare Mens en Pax Christi Vlaanderen naar de online verhalen die hun organisatie in beweging brachten. Ze deelden goede ervaringen en valkuilen in hun experimenten.

Samen kwamen ze tot een strategisch kader om met een digitale bril naar maatschappelijke verhalen te kijken. Het kader ziet maatschappelijke beweging breder dan actievoeren of een campagnedag. In een maatschappelijke beweging krijgen mensen de kans om hun verhaal te verspreiden, in interactie te gaan met verhalen van anderen en vanuit de inspiratie die de verhalen hen brengen, in actie te komen.

Verhalenvertellers

Wie maatschappelijke beweging maakt, verheft datgene wat individueel raakt tot een publieke zaak. Je begint dus met het zoeken naar een verhaal dat weerklank vindt. In dat verhaal breng je de ervaring van een persoon, groep of gemeenschap over. Door taal of beelden nodig je anderen uit om zich te laten raken door dat verhaal.

Verhalen pik je op tijdens je werk, in je contact met mensen, groepen en gemeenschappen. Al scrollend en klikkend verzamel je online verhalen. Zowel het 'grote' nieuws dat (sociale) media brengen als de kleine verhalen in buurtgroepen of in de Whatsappgroep van een vereniging kunnen je inspireren. Verhalen kunnen concrete getuigenissen zijn van mensen, kiemen van een burgerproject of thema's die je tussen de regels door ziet schemeren. Het is een mooie kans om je als sociaal-cultureel werker te laten raken door die schijnbaar alledaagse anekdotes.

Van zodra een verhaal je in het oog springt en je inspireert, kan je dat als sociaal-cultureel werker versterken. Je geeft er woord of beeld aan en kadert het verhaal. Als sociaal-culturele organisatie zet je verhalen in om mensen te bewegen tot een meer duurzame, solidaire en inclusieve democratie. Het verhaal dat jij brengt, moet de anekdote – die misschien voor jou de inspiratiebron was – overstijgen.

Je zoekt een verhaal dat nuance brengt. Een verhaal dat toont waar het nu misloopt en waar er alternatieven liggen. Mensen, groepen en gemeenschappen moeten zich rond dat verhaal kunnen verbinden. Je zoektocht naar nuance geeft een maatschappelijk verhaal diepgang, maar maakt ook dat

je verhaal niet altijd in één zin of beeld te vatten is. Zeker wanneer je verschillende kanten van het verhaal wil tonen, raakt de duidelijkheid soms zoek.

Online heb je de mogelijkheid om verschillende perspectieven rond één verhaal samen te brengen. Op één webpagina kun je blogs, video's en verschillende activiteiten naast elkaar tonen. Iedere vorm spreekt andere mensen, groepen of gemeenschappen aan en toont een ander aspect van dat verhaal. Je kan een interview met een expert uitschrijven in een artikel of het monteren tot een explainer video. Je kan kwantitatieve gegevens – die een verhaal feitelijk kunnen onderbouwen – online aantrekkelijk brengen in een interactieve kaart of op visuele grafieken. Een lotgenotengroep kan een getuigenis neerschrijven. In een podcast geef je mensen die minder zichtbaar zijn in publieke debatten letterlijk een stem. In filmpjes en foto's toon je de weerslag van een live bijeenkomst. Offline input kan je ook in je online verhaal verwerken.

Omgekeerd kan je online verhalen laten interageren met de offline wereld. QR-code wandelingen of audiotours leggen een digitale laag over de (publieke) ruimte. Wat anders misschien een betekenisloze plek bleef, wordt dankzij het digitale de drager van een verhaal. Via gamification worden deelnemers spelers in een andere wereld en beleven ze zo een verhaal vanuit een nieuw perspectief. Met de combinatie van offline en online werken, zorg je voor een meer sensitieve ervaring van je maatschappelijk verhaal.

In de praktijk

Pax Christi ontwikkelde een PeaceCraft game⁽⁷⁾ dat de smartphone van de speler overneemt waardoor die werkt als de telefoon van iemand op de vlucht. De spelers krijgen dilemma's voorgeschoteld en ervaren zo de gevolgen van hun keuzes. De praktijk combineert een digitale tool met live terugspeeltheater.

Medezeggenschap online

Je vertelt en toont een verhaal in de hoop dat het gaat leven en zich maatschappelijk gaat bewegen. Je wil dat mensen aan de slag gaan met je verhaal, het zichtbaar maken, erop reageren ... Als mensen zich dat verhaal eigen maken, dan verhoogt de gedragenheid van je maatschappelijke beweging. Je mikt niet alleen op lezers of kijkers, maar ook op deelhebbers die actief aan de slag gaan met je verhaal.

De grens tussen de passieve kijker, lezer of luisteraar en de actieve deelnemer ligt online anders. Het woord nemen in een debat vraagt een andere inzet dan online een reactie typen. Die inzet is niet positief of negatief, maar je kan er wel mee spelen.

Net als offline zijn er verschillende gradaties tussen deelnemen en deelhebben. Als je naar medezeggenschap en betrokkenheid streeft, is het goed dat mensen op verschillende manieren met je verhaal aan de slag gaan. Heel laagdrempelig kan je mensen vragen je berichten te delen en zichtbaar te maken op hun eigen platform. Dat is geen groots engagement, maar toch sluiten mensen zich

7 Surf naar <https://vimeo.com/244832714> voor meer informatie.

openlijk aan bij je beweging. Bovendien kunnen gedeelde berichten zorgen voor de doorstroom van nieuwe lezers of kijkers.

Door je foto's, tekst, links of video's te integreren, kunnen mensen je inhoud onderdeel maken van hun eigen verhaal. De doorstroom naar je berichten is dan kleiner, maar meer op maat van de mensen die delen. Ze maken zich je verhaal meer eigen.

Omgekeerd kan je mensen ook vragen om eigen beelden of tekst aan te leveren om je verhaal te verrijken. Je bouwt dan met hun ervaringen aan een breed maatschappelijk verhaal.

Door in te zetten op online medezeggenschap geef je mensen de kans om te groeien in hun inzet. Online verhalen zijn minder vluchtig, dus de groeikans is minder afhankelijk van het momentum. Wie regelmatig een reactie op artikels of fora plaatst, kan je na enige tijd aanspreken en vragen zelf een tekst te schrijven. Misschien kan je die persoon vragen zich ook live aan te sluiten bij je organisatie.

Een verhaal in beweging brengen, vraagt om een dramaturgie waarbij je mensen meeneemt in een verhaal, hun eigen stem daarin een plek geeft en zo het verhaal samen verder brengt. Daarvoor is het nuttig te bekijken waar het verhaal beklijft en blijft hangen en waar mensen afhaken. Met online data-analyse krijg je in beeld welke kanalen werken, wat interactie genereert en waar misschien extra communicatie nog nodig is. Via UTM-codes kan je zien via welke kanalen mensen bij je verhaal terechtkomen. Zelfs in meer standaard bezoekersaantallen op je site kan je aflezen welk verhaal aantrekt.

In de praktijk

Tijdens de Vredesweek stuurt Pax Christi elke dag een inspirerend vredesverhaal. Ze merken dat steeds meer mensen afhaken na het vierde verhaal in de week en dat het aantal mensen dat de mail nog opent, daalt. Het jaar nadien steken ze meer bewust een dramaturgie in hun opeenvolgende mails. Ze beperken zich nu tot vier mails die lezen als een doorlopend verhaal.

Inspirerende interactie

Als je de individuele anekdote wil overstijgen en tot een publiek verhaal wil komen, dan is het essentieel dat je ook een publiek debat op gang brengt. Met hun reacties in de commentsectie van sociale mediaberichten of tijdens een online debat voegen mensen iets toe aan je verhaal. Ze brengen nieuwe perspectieven binnen en worden deel van het verhaal dat zo organisch kan groeien. Je maatschappelijke verhaal groeit door interactie, maar je moet bewust stilstaan bij de manier waarop je je interactie online vorm kan geven.

Door in te zetten op online interactie hef je de drempel van fysieke afstand en verplaatsing op. Als je achterban geografisch verspreid is of moeite heeft om naar één centrale locatie te komen, dan krijg je hen online makkelijker samen. Dat samenkomen vanop afstand kan je organiseren in zoomsessies, maar evengoed in een digitale metaverse. In dat geval is er – respectievelijk via camera of via avatars – een live ontmoeting.

Je kan ook interactie stimuleren via een forum of (in een gesloten groep) op sociale media. De ontmoeting is dan niet live, maar het gesprek en de reacties tonen wel een groep die op elkaar betrokken is. Bovendien is het momentum van de interactie minder snel voorbij, omdat forums openblijven en verdere reacties op artikelen kunnen uitlokken, lang nadat de oorspronkelijke actie heeft plaatsgevonden.

Je kan digitale kaarten inzetten om letterlijk te tonen hoe wijdvertakt en breed gedragen je organisatie is. Vandaag tonen veel organisaties hun lokale afdelingen en verenigingen al op een digitale kaart. Je kan daarop verder werken en bijvoorbeeld de beelden van lokale acties rond een landelijke campagne samenbrengen. Dat kan zelfs op internationale schaal.

Als sociaal-cultureel werker wil je mensen uitnodigen tot interactie, maar je wil ook dat die interactie goed verloopt. Online heb je minder vat op een groepsdynamiek waarin de afstand tussen deelnemers letterlijk en figuurlijk groter is. Want hoewel de lage drempel van een online reactie veiligheid kan geven, kan die ook zo laag zijn dat mensen niet nadenken en verglijden in haatreacties.

Je kan die dynamiek bespelen door de interactie tussen deelnemers te sturen. Net als in offline debatten kan je met een afsprakenkader de grenzen aangeven waarbinnen reacties en interacties kunnen plaatsvinden. Vervolgens kan je in je rol van moderator ook meer direct reacties controleren. Dat vraagt tijd, maar kan de interactie zuiverder houden. Als moderator van een eigen forum kan je reacties beheren en verwijderen wanneer ze niet volgens afspraken verlopen of inhoudelijk afdwalen. In een live debat bij een webinar kan je een selectie maken van vragen van deelnemers en die hertalen wanneer je ze voorlegt.

Daarnaast kan je als sociaal-cultureel werker ook met je eigen reacties de groepsdynamiek beïnvloeden. Door doelbewust om te gaan met je reacties kan je ook de commentsectie van sociale mediaberichten deel laten maken van je maatschappelijk verhaal.

In een bewuste omgang met online interactie heb je ook oog voor wie minder digitale toegang of -vaardigheden heeft. Het medium waarin je interactie organiseert, moet vertrouwd voelen voor de mensen die je wil betrekken. WhatsApp is bijvoorbeeld door veel mensen gekend en dus laagdrempelig. Alternatieven als Signal, Telegram of Threema zijn dan weer minder afhankelijk van multinational mediabedrijven, maar minder gekend bij het brede publiek.

In de praktijk

De Maakbare Mens organiseerde samen met VOEM en Fara een online gespreksavond over prenatale testen en islam. Door de geografische spreiding van die groep werd het een online gespreksavond. Na de getuigenissen van de gastsprekers was er ruimte voor vragen. In de commentsectie spraken veel gezondheidswerkers in perinatale zorg met islamitische achtergrond zich uit. Die specifieke gemeenschap is geografisch gespreid en had zich live misschien minder makkelijk verenigd. Door hun gedeelde medische en religieuze kennis bleef de interactie dicht bij het onderwerp. Deelnemers verwezen zelf vaak naar bronnen die ze daar makkelijk konden delen of citeren.

Een breed gedragen verhaal

Door een maatschappelijk verhaal te delen, geef je mensen de kans en ruimte om een positie in te nemen in een publiek debat. Door zich te tonen en uit te spreken rond een onderwerp, nemen ze een maatschappelijk engagement op. Jij wil hen daarin steunen en toont hoe zij hebben bijgedragen aan een maatschappelijke verandering. Het digitale leent zich uitstekend tot het tonen en delen van die verandering.

Met berichten op sociale media, enquêtes of petitie's breng je soms snel een massa in beweging. Je nodigt mensen op een snelle en eenvoudige manier uit om de manier waarop je verhaal hen raakte, om te zetten in maatschappelijke actie. Met een handtekening brengen ze een eis tot in het parlement, met een financiële bijdrage helpen ze een project te realiseren, met het doorsturen van een e-mail brengen ze een vraag rechtstreeks tot een politicus of bij de media.

Veel online tools maken het bovendien mogelijk die massa ook visueel te maken en te tonen. Zo toont een crowdfundingpagina de voortgang van een geldinzamelingsactie tegenover een vooropgesteld doel. Op een interactieve kaart kan je de lokale acties van een campagne tonen.

Door online interactie te stimuleren en met visualisatie van de online massa zet je in op een gevoel van verbondenheid. Om je verhaal echt in beweging te krijgen, is die verbondenheid nodig, maar persoonlijke verbinding is online moeilijker te bereiken. De afstemming tussen actie in het 'echte leven' en wat je online doet gaat niet vanzelf.

Het aantal likes voor je campagne is nooit gelijk aan het aantal mensen dat mee komt betogen. Dat betekent echter niet dat wie enkel liket of deelt, je boodschap niet mee onderschrijft. Door je bewust te zijn van de gradaties in medezeggenschap én de vormen die dat online én offline kan aannemen, erken je dat je verhaal op verschillende manieren gedragen wordt.

Een hybride actie combineert de sterktes van het offline en online beweging maken. De keuze om een actie online of live te brengen, past best binnen een strategische afweging waarbij je kiest voor een combinatie van werkvormen die samen zorgen voor een brede gedragenheid.

In de praktijk

Met kerst 2022 ging de oorlog in Oekraïne haar elfde maand in. In die context wilde Pax Christi haar vredesboodschap extra in de verf zetten. De organisatie schreef vredesboodschappen en bereidde bezinningsteksten voor, maar vroeg ook aan hun achterban om witte lintjes in de kerstboom te hangen en eigen teksten in te sturen. Foto's van die lintjes integreerde Pax Christi in een interactieve kaart. Het geheel deelde ze met vredesbewegingen in Oekraïne en Rusland.

De ervaringen van praktijkwerkers met online maatschappelijk beweging maken zijn uiteenlopend, ook in het lerend netwerk.

- **GetBasic** is sinds het begin een onlinebeweging die zich focust op media maken via hun website dewereldmorgen.be.
- **Avansa Mechelen** werd geprikkeld tijdens corona en blijft experimenteren om hun vertrouwde werkvormen als debat en theater ook online te brengen.
- Bij **Pax Christi Vlaanderen** kent bijna iedere online enquête ook een papieren tegenhanger. Beide werken, maar bereiken andere groepen.
- **De Maakbare Mens** weet dat ieder ethisch debat om nuance vraagt, maar ervaarde ook al hoe een onlinegesprek met veel nuance en kennis van zaken kan verlopen.

Die uiteenlopende ervaringen tonen dat beweging maken geen kwestie is van kiezen voor of tegen online acties. Een maatschappelijk verhaal komt immers tot actie wanneer het gedragen is door iedereen die zich offline en online verbonden voelt.

3. Vraaggestuurde werking

We oriënteren onze werking op vragen, noden en behoeften die we via allerlei kanalen detecteren en ontwikkelen twee sporen: een aanbodgerichte en een vraaggestuurde werking. Voor dat laatste reserveren we tijd, ruimte en middelen als antwoord op specifieke vragen en behoeften van individuele organisaties. We gaan in gesprek om vragen scherp te krijgen en kijken waar we op maat gerichte interventies kunnen realiseren. Zaken die we niet kunnen opnemen, verwijzen we gericht door. Langdurige begeleidingen of coaching laten we over aan de markt.

Vraaggestuurde werking zet zich verder door

Onze vraaggestuurde dienstverlening is in eerste instantie – maar niet exclusief – gericht op het civiel sociaal-cultureel werk. Ook secundaire stakeholders kloppen regelmatig aan. In hoofdzaak gaat het dan om andere intermediaire spelers.

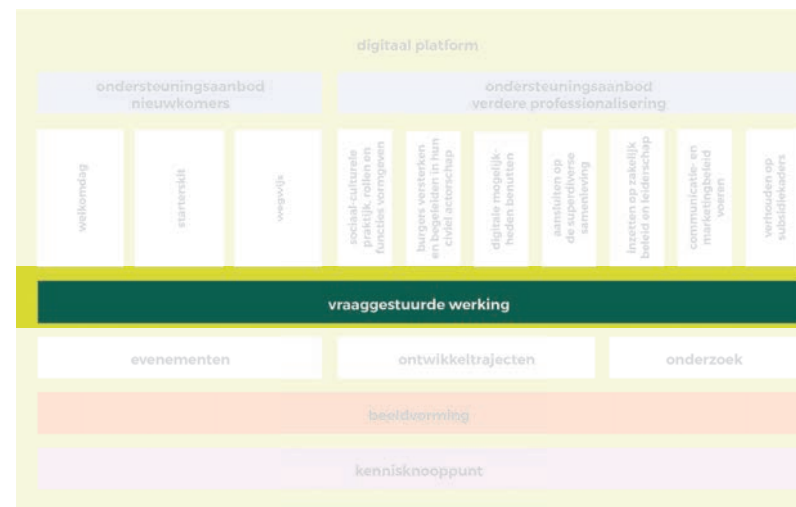
De stijgende lijn in onze vraaggestuurde werking die – na een terugval tijdens de COVID-pandemie – werd ingezet, zet zich ook in 2023 verder.

In totaal ontvingen we 107 vragen naar ondersteuning: 81 van die vragen kwamen van organisaties uit onze primaire doelgroep, 26 uit onze secundaire doelgroep.

We namen 68 van die vragen op: 62 uit onze primaire doelgroep en 6 uit onze secundaire doelgroep. De redenen voor het afwijzen van bepaalde vragen waren onder meer tijdsgebrek, het niet in huis hebben van expertise of competenties in relatie tot de vraag of het buiten de scope vallen van ons doelpubliek (bijvoorbeeld dienstverlening gericht op vrijwilligers in organisaties).

In totaal bereikten we met onze vraaggestuurde dienstverlening 271 deelnemers: 255 uit onze primaire doelgroep en 16 uit onze secundaire doelgroep.

Met de vraaggestuurde dienstverlening bereikten we 60 unieke organisaties: 54 uit onze primaire doelgroep, 6 uit onze secundaire doelgroep.



107 ontvangen vragen	
Vragen primaire doelgroep ↓	Vragen secundaire doelgroep ↓
81 (76%)	26 (24%)
erkende organisaties civiel sociaal- cultureel werk	niet-erkende organisaties civiel sociaal-cultureel werk
59	22

68 goedgekeurde vragen	
Vragen primaire doelgroep ↓	Vragen secundaire doelgroep ↓
62 (91%)	6 (9%)
erkende organisaties civiel sociaal- cultureel werk	niet-erkende organisaties civiel sociaal-cultureel werk
43	19

271 deelnemers vraaggestuurde dienstverlening	
Deelnemers primaire doelgroep ↓	Deelnemers secundaire doelgroep ↓
255 (94%)	16 (6%)
erkende organisaties civiel sociaal- cultureel werk	niet-erkende organisaties civiel sociaal-cultureel werk
184	71

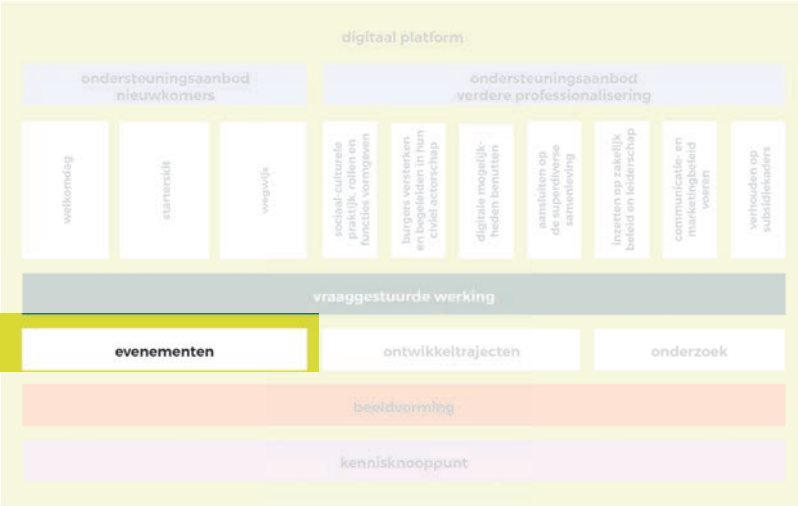
60 unieke organisaties vraaggestuurde dienstverlening	
Organisaties primaire doelgroep ↓	Organisaties secundaire doelgroep ↓
54 (90%)	6 (10%)
erkende organisaties civiel sociaal- cultureel werk	niet-erkende organisaties civiel sociaal-cultureel werk
35	19

Vraag naar expertise

De kwesties waarvoor sociaal-culturele organisaties bij het steunpunt aankloppen, sluiten sterk aan bij onze eigen beleidsambities en expertise. Heel wat vragen concentreerden zich rond sociaal-cultureel beleid en meer specifiek het decreet op het sociaal-cultureel volwassenenwerk. De opmaak van de voortgangsrapporten, het bezoek van de visitatiecommissie en de nakende beleidsplanningsperiode zijn daar uiteraard niet vreemd aan.

Het gros van de vragen van de niet-erkende organisaties civiel sociaal-cultureel werk ging over een eventuele toetreding tot het decreet sociaal-cultureel volwassenenwerk.

Verder blijven vragen over het begeleiden van vrijwilligers en groepen hun weg vinden naar het steunpunt, net zoals die rond leidinggeven, communicatiebeleid, omgaan met diversiteit en digitalisering.



4. Evenementen

Elk jaar organiseert Socius een aantal evenementen. Dat zijn grotere bijeenkomsten waarmee we niet alleen de praktijkgemeenschap willen ondersteunen, maar ook sociaal-cultureel werkers en andere stakeholders volop de kans willen bieden om te ontmoeten, te netwerken en ervaringen te delen.

Onze activiteiten in 2023

Inspiriatiemoment ‘Burgerinitiatieven door mensen met een migratiegeschiedenis: een blinde vlek belicht’

De laatste jaren kunnen burgerinitiatieven op de aandacht rekenen van heel wat spelers in de samenleving. Daarbij doemt bij voor- en tegenstanders als snel het beeld op van witte, hoogopgeleide initiatiefnemers. Nochtans versterken etnisch-culturele federaties meer dan 1.500 autonome initiatieven van mensen met een migratieachtergrond. Daarnaast leverde onderzoek rond sociaal schaduwwerk een rijk overzicht op van etnisch zeer diverse burgerinitiatieven, die al dan niet zo gelabeld zijn. In onze ‘Veldverkenning burgerinitiatieven’ (2021) stelden we zelf al vast dat wetenschappers die zich over ‘burgerinitiatief’ buigen er nauwelijks in slagen om het initiatief van burgers met een migratieachtergrond voldoende in beeld te brengen.

In een voortraject verkenden we tijdens verschillende workshops met enkele experts uit het werkveld en de academische wereld, de meesten zelf met een migratieachtergrond, welke mechanismen ervoor zorgen dat burgerinitiatieven door mensen met een migratiegeschiedenis niet gezien worden door middenveldspelers, beleidsmakers of onderzoekers. De inzichten uit dit voortraject bundelden we in de publicatie ‘Over zien en gezien worden’ die beschikbaar is via de Socius-site.

Op 21 september bracht Socius de rijkdom van burgerinitiatieven door mensen met een migratieachtergrond in beeld. Maar bovenal wilden we het gesprek openen over de mechanismen die ervoor zorgen dat beleidsmakers, middenveldorganisaties en onderzoekers die burgerinitiatieven over het hoofd zien. De dag was in de eerste

plaats dan ook een uitnodiging om samen te verkennen hoe alle burgerinitiatieven een plek kunnen vinden in een diverse samenleving.



Vier praktijken brachten we met een korte videoreportage letterlijk in beeld: Burgerplicht vzw, Untold Asian Stories, Afromedica en Hoop Kiel. Die reportages kan je bekijken door de QR-code te scannen.

Trefdag 2023 – Alles Politiek

November is naar goede gewoonte de maand waarin professionals van onze sector elkaar treffen. Voor straffe sprekers. Voor scherpe debatten. Voor creatieve workshops. Kortom: voor inspirerende ontmoetingen. Dit jaar ging de Trefdag sociaal-cultureel werk door in Congres- en Erfgoedcentrum Lamot in Mechelen met als thema ‘Alles politiek’ (zie ook p. 48).

Allemaal Politiek

Met het oog op het nakende verkiezingsjaar, planden we in ons beleidsplan een ‘Festival van de democratie’ voor 2024. Na grondig nadenken, besloten we om het festival te vervangen door een campagne, gericht op het idee dat we ook buiten het stembokje elke dag de samenleving kunnen vormgeven. Die campagne kreeg de naam ‘Allemaal Politiek’ en zal gespreid worden over meerdere maanden. In 2023 troffen we de nodige voorbereidingen voor de lancering van de campagne in januari 2024. We finaliseerden het concept, gingen samenwerkingsverbanden aan, creëerden de website waarop alle content zal worden verzameld en produceerden verschillende podcastafleveringen en videoreportages. Ten slotte ontwikkelden we een animatievideo waarin het verhaal achter de campagne tot leven werd gebracht. Die video werd voor het eerst vertoond op de Trefdag ‘Alles Politiek’.



Scan de code om de animatievideo te bekijken.

uitgelicht

TREFDAG 2023 'ALLES POLITIEK'

Elk jaar organiseert Socius op de derde donderdag van november de Trefdag sociaal-cultureel werk, een inspiratiedag voor sociaal-cultureel werkers en andere stakeholders. Op 16 november 2023 verwelkomden we 230 deelnemers en bijna 40 sprekers in Congres- en Erfgoedcentrum Lamot in Mechelen. 'Alles politiek' was het centrale thema van die dag.

In een democratie gaan 'de politiek' en 'het politieke' hand in hand. De politiek staat voor politieke partijen, hun uitgangspunten en visie op de toekomst. Zij streven ernaar om via democratische verkiezingen deel te nemen aan het bestuur. Het politieke staat voor de wijze waarop we onze collectieve besluitvorming vormgeven, hoe we de samenleving ordenen én richting geven. Daarin hebben burgers en burgergroeperingen een belangrijke stem. Via politiserende praktijken dragen ze bij aan het publieke debat over het samenleven. Dat debat is onlosmakelijk verbonden met de onderliggende machtsverhoudingen en orde in de samenleving.

De politieke opdracht zit in de kern van het sociaal-cultureel werk. De gerichtheid op sociale verandering en ontwikkeling, respect voor diversiteit, duurzaamheid, emancipatie en gedeeld burgerschap getuigen daarvan.

We zijn allemaal politiek.

Maar is dat ook zo? Wegen alle stemmen evenveel door? Welke drempels zijn er voor mensen om het politieke vorm te geven? Hoe ziet de relatie tussen de politiek en de civiele samenleving eruit? En hoe verandert die relatie door de tijd? Welke evoluties en tendensen zien we in het middenveld?

Hoe kunnen we het politieke meer zichtbaar maken? Hoe kunnen we toekomstbeelden creëren en introduceren? ... Samen met politici, middenveldactoren, sociaal-cultureel werkers, filosofen en burgers gingen we tijdens de Trefdag op zoek naar antwoorden op die en andere prangende vragen.

Ruimte voor reflectie, dialoog en meerstemmigheid

Zowel in de voor- als in de namiddag kon het publiek een keuze maken uit verschillende parallele sessies. Daarbij bekeken we het thema uit zoveel mogelijk verschillende invalshoeken. We trokken het open. Zo creëerden we ruimte voor reflectie, dialoog en meerstemmigheid. Naast leren en inspireren is de Trefdag er uiteraard ook om ontmoeting mogelijk maken. De deelnemers konden netwerken en ervaringen delen tijdens de lunch en de afsluitende receptie.

Tot slot publiceerde Socius een bijpassend thematisch magazine. Verspreid over 112 pagina's, zorgden kritische en prikkelende stemmen, warme verhalen en inspiratielijsten voor uren lees-, kijk- en luisterplezier. De deelnemers aan de Trefdag trokken huiswaarts met een exemplaar. Mensen die er die dag niet konden bij zijn, kunnen de publicatie downloaden van onze site.

De sessies

In search of democracy 3.0

Autoritaire leiders, algoritmes en globalisering. Democratieën staan van alle kanten onder druk. Uit onderzoek blijkt dat het vertrouwen in de democratie wereldwijd afneemt. Hoog tijd om de democratie onder de loep te nemen: er moet

iets veranderen, maar wat precies en hoe? In deze plenaire openingssessie ging Company New Heroes samen met het publiek op zoek naar hoe onze democratie er nu zou moeten uitzien. Wat zijn de uitdagingen? Waar liggen de mogelijkheden?

Het politieke in de politiek

Een zoektocht naar participatie en directe democratie is de drijfveer van veel politieke experimenten. Van lokale burgerlijsten over het 'Bürgerdialog in Ostbelgien' of het federale 'We need to talk' dat zich over de partijfinanciering boog tot de Conferentie over de toekomst van Europa. Burgerpanels moeten het politieke in de politiek brengen. Zo eenvoudig als "de burger vertelt, de politiek voert uit" is het in de realiteit van burgerpanels echter niet. In een panelgesprek wisselden Amani El Haddad (Gentse Dialoogkamer), Arnaud Pinxteren (FaireBXLsamen), Gide van Cappel (De Wakkere Burger) en Bert Hendrickx (Tree company en Bpart) hun ervaringen en visies op burgerparticipatie en -betrokkenheid uit. Het gesprek werd gemodereerd door Jasmijn Post (BRUZZ).

Theory of change

Hoe kan je als sociaal-culturele organisatie 'Theory Of Change' inzetten om politieke veranderingsprocessen in gang te zetten? De klassieke aanpak bestaat uit het formuleren van een missie en visie, het definiëren van de producten en markt(en) en strategische acties om die te ontwikkelen. Maar dat werkt minder goed voor maatschappelijke organisaties en projecten die gericht zijn op maatschappelijke impact en waarde. In een workshop toonde Maarten Goethals (Alter.Today) de deelnemers hoe je de 'Theory Of Change' kan inzetten om je strategie te ontwikkelen.

De zin en onzin van Planet Finance

De financiële markt is als geen andere economische sector gemonialiseerd. Die internationale financiële markt bepaalt ontzettend veel in ieders leven, en tegelijk voelt het allemaal zo ver van ons bed dat het wel een andere planeet lijkt. Om die abstracte wereld begrijpelijker te maken, maakte Marije Meerman (VPRO) de zesdelige documentaire 'Planet Finance'. Na de vertoning van het eerste deel van 'Planet Finance' praatte Gie Goris met Marije Meerman. Over de almacht van de financiële markt en de onmacht van de burger, over de relevantie voor sociaal-cultureel werk en de dreiging voor de democratie ...

Bouwen op het cultureel gemeen

Onze argwaan tegenover medemensen, bedrijven en overheden groeit. Privatisering van overheidsdiensten, verantwoordelijkheden doorschuiven en gevoelens van machteloosheid worden als oorzaken genoemd. Remedies zoeken we in regels, contracten en procedures, verzekeringen, audits en consultancy. In goed bestuur en transparantie ook. Maar bieden ze wel echt vertrouwen? Is vertrouwen niet altijd een beetje blind? Pascal Gielen (UA) wees in zijn lezing op de rol die het cultureel gemeen daarin speelt. Vertrouwen is een kwestie van cultuur, van gevoel en zelfs van esthetiek. Breed maatschappelijk vertrouwen begint bij het delen van kwetsbaarheden en het gemeen biedt daar de ruimte voor. Hoe zouden een samenleving en een beleid daarop verder kunnen bouwen?

Politisierend werken

Als sociaal-cultureel werker word je dagelijks geconfronteerd met ongelijkheden en uitsluitingsmechanismen in de samenleving. Bepaalde kwesties wil je graag publiek maken, wil je graag aankaarten bij zowel beleidsmakers als de

brede samenleving. Welke overwegingen maak je het best bij het ontwikkelen van een politiserende praktijk? Welke verschillende mogelijkheden heb je überhaupt als sociaal-cultureel werker? In deze workshop ging Nele Vanderhulst (Socius) samen met de deelnemers aan de slag met het handelingskader politiserend werken.

Macht en onmacht van protestvoering

Protesten zijn vaak de drijvende kracht geweest achter sociale bewegingen. De mogelijkheid om veilig te protesteren is een kwestie die samenhangt met het recht om vrij te zijn van discriminatie. Mensen die te maken hebben met ongelijkheid en discriminatie op basis van leeftijd, ras, genderidentiteit en vele andere factoren, lopen nog meer gevaar rond hun recht om te protesteren. Het is cruciaal dat iedereen veilig en zonder discriminatie kan protesteren. Waarom is demonstratievrijheid zo belangrijk? En waarom staat die vrijheid momenteel zo onder druk? Na een inleidende lezing van Dyab Abou Jahjah ging Tine Hens in gesprek met hem, Ludo de Brabander (Vrede), Samira Azabar (BOEH) en Jolien Paeleman (Extinction Rebellion).

Ieders stem telt

Ieders Stem Telt is een samenwerkingsverband van organisaties in het middenveld die streven naar een sociaal rechtvaardige samenleving waarin iedereen – en in het bijzonder mensen in een kwetsbare positie – medezeggenschap hebben. Het samenwerkingsverband wil sociale professionals en kernvrijwilligers al het materiaal in handen geven om rond de verkiezingen aan de slag te gaan. In een denksessie nam Koen Trappeniers (Welzijnszorg) de deelnemers mee doorheen dat materiaal.

Emocratie

Trots lijkt iets voor mensen met grote ego's, voor personen die snel gekrenkt zijn en voor opscheppers die op sociale media geen maat kennen. Maar trots ligt ook ten grondslag aan emancipatie, en kan een krachtig wapen zijn bij protest. En hoe zit het met andere emoties? We weten dat emoties van groot belang zijn voor de democratie, maar waarom worden sommige expressievormen dan al snel als politiek irrelevant opzijgeschoven? Louise Souvagie (schrijver, kunstenaar) ging in een gesprek met filosofe Martha Claeys (UA). Ze zochten naar de plek van emoties in een gezonde democratie en het belang van politieke emoties.

Alternatieve praktijken en theorieën van de democratie

Wat kunnen sociale bewegingen ons leren over de aard van democratie? In deze lezing onderzocht Marianne Maeckelbergh (UGent) hoe een analyse van de praktijk van wereldwijde sociale bewegingen licht kan werpen op kernprincipes van de democratie zoals participatie, gelijkheid en vrijheid. Ze nam historische bewegingen als vertrekpunt voor een analyse van hoe bewegingspraktijken nieuwe manieren kunnen inspireren om na te denken over de rol van conflict en diversiteit in zowel organisatorische besluitvorming als in democratische processen in het algemeen.

Gezien, gehoord, vertegenwoordigd?

Politiek functioneert niet voor iedereen op dezelfde wijze. Hoe wordt de stem van mensen en groepen die een buitenpositie hebben in de maatschappij gehoord en in acht genomen? Hoe kunnen we samen zorgen dat alle stemmen zichtbaar en hoorbaar worden? Kunnen middenveldorganisaties belangen van de groepen articuleren die dat zelf collectief niet kunnen doen? Hoe zet je de bezorgdheid om in engagement? Pascal

Debruyne ging in gesprek met Heidi Degerickx (Netwerk tegen armoede), Ine De Rycke (Bond zonder Naam), Lozano Lafertin (klij, Cavarria), Cindy Van Geldorp (Netwerk tegen Armoede) en Maarten Vanhee (Avansa Mid- en Zuidwest).

Politieke communicatie voor sociaal-culturele professionals

In een praktische keynote deelde Reinout Van Zandycke (Exposure) enkele van de meest effectieve technieken uit de psychologie om je communicatie en marketing efficiënter te maken. Als ondernemer, auteur en docent in nudging en neuromarketing verzamelde Reinout al meer dan 1.000 wetenschappelijk onderbouwde cases. Speciaal voor de Trefdag deelde hij ook eenmalig enkele exclusieve cases voor sociale professionals met onder andere ook de focus op de relatie tussen de politiek en het politieke.

Nieuwe politieke stemmen en andere manieren van politiek voeren

Jongeren voelen zich steeds minder vertegenwoordigd in de politiek en hebben steeds minder vertrouwen in instituties. Daarom zoeken zij hun toevlucht tot andere manieren om hun stem te laten horen, hun plek te eisen en maatschappelijk onrecht aan de kaak te stellen. Die nieuwe vormen van maatschappelijk engagement ontstaan veelal op straat of op het internet, buiten de institutionele politieke arena. Op welke manieren proberen jongeren de wereld van morgen vorm te geven? Politicologe Ellen Claes (KULeuven) ging in op de politieke competenties van jongeren, hun ontwikkeling en vorming. Daarna praatte ze met Naomi Izabela Kimuena (reporter, activist) en Dominique Willaert (auteur en columnist). Het gesprek werd gemodereerd door Selma Franssen (journalist).

Interessant thema, interessante sessies. Fijn dat er een brede waaier werd aangeboden om te kijken naar aan politiek doen. Ook fijn dat er ruim tijd werd gemaakt voor de gesprekken, liever wat meer tijd om ergens dieper op in te gaan dan een dag volgepropt met sessies.

deelnemer Trefdag

Heel dynamische en inspirerende startsessie in het auditorium. Interessante bijdragen in de publicatie 'Alles Politiek'. Goed georganiseerd, veel variatie in de sessies, goeie communicatie voor en na.

deelnemer Trefdag

De veelzijdigheid waarmee een thema uitgediept wordt op een Trefdag. Er is voor elk wat wils (hands-on, eerder beschouwend, theoretisch, filosofisch ...) Daar ben ik elke keer weer van onder de indruk

deelnemer Trefdag

Scannen van je verenigingsdemocratie

Vorm en richting geven aan je organisatie én daar vrijwilligers, leden, bestuur en professionals slim en evenwichtig in betrekken: dat is de uitdaging waar verenigingen elke dag weer voor staan. Hoe geef je verenigingsdemocratie in je organisatie vorm? Tijdens deze workshop stond Zita De Pauw (Socius) stil bij de verenigingsdemocratie in organisaties aan de hand van de verenigingsscan. Verder zoomde ze in op de verschillende pijlers van het model en ging ze na waarop je als organisatie nog kan inzetten.

Van droom naar werkelijkheid... als doen de kern wordt van je politiserende praktijk

Als sociaal-cultureel werker geef je dagelijks vorm aan een inclusieve, democratische, solidaire en duurzame samenleving. De ene brengt mensen samen, de andere bouwt stevige beleidsdossiers op. Nog anderen zoeken naar alternatieven en brengen ze in de praktijk. Op die manier voorafbeelden ze een nieuwe werkelijkheid. Bart Van Bouchaute (Arteveldehogeschool) dompelde de deelnemers van bij de start van deze sessie onder in de kern van prefiguratieve praktijken. Ze zijn een krachtige manier om te politiseren. Nadien ging hij in gesprek met een aantal praktijkwerkers die nieuwe toekomstbeelden aanjagen: Joke Flour (Commons Lab), Anca Rodriguez (VOEM), Sander Van Parijs (Muntuit) en Dirk Sturtewagen (Waerbeke).

Omkadering was erg sterk. Ideaal thema, perfecte locatie, veel mensen aanwezig, goede voorzieningen ... alles was aanwezig voor een sterke Trefdag.

deelnemer Trefdag



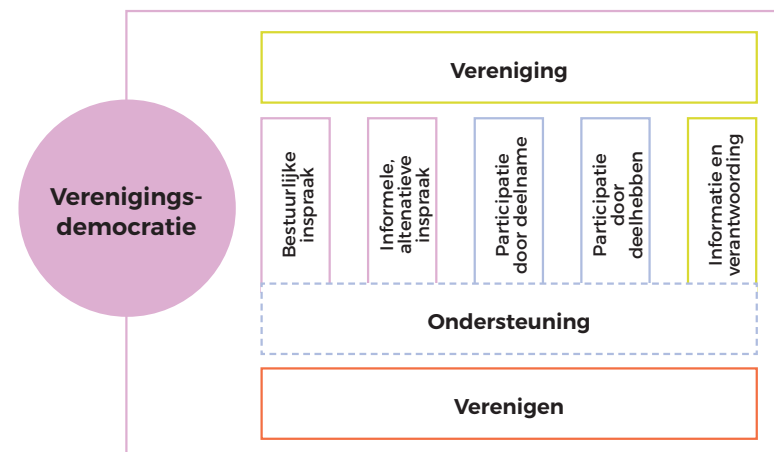
uitgelicht

VERENIGINGSDEMOCRATIE - SAMEN DOEN

“Verenigingsdemocratie als zoektocht naar de oplossing om dicht bij je bestaansredenen te blijven.” Op die manier verwoordde Martin De Loose, directeur van Neos vzw, verenigingsdemocratie op onze gelijknamige studiedag op 9 juni. Tijdens die studiedag stelden we onze publicatie ‘Verenigingsdemocratie - Samen doen’ voor. Daarin reiken we verschillende inzichten, denkkaders en vragen aan waarmee organisaties aan de slag kunnen. Als kers op de taart vind je ook heel wat concrete praktijkervaringen terug die je inspireren en handvatten bieden.

Bij verenigingsdemocratie gaat het over een wisselwerking tussen je community en je professionals om je organisatie samen vorm en richting te geven. Onder community verstaan we leden, vrijwilligers en bestuursvrijwilligers. Eigenlijk iedereen die zich op de één of andere manier betrokken voelt bij je missie, bij je organisatie, bij de mensen die er actief zijn en bij de activiteiten. Het is een proces waarin mensen de organisatiekoers mee uitzetten en uitvoeren. Het biedt een antwoord op de mismatch tussen communityleden en de organisatie.

Maar vraag jij je ook af hoe je iedereen kan uitnodigen om mee te praten, mee te doen, mee te kiezen en mee te beslissen? Zit je ook af en toe met je handen in het haar als je nadenkt over hoe je inspraak en participatie mogelijk kan maken voor je communityleden die zich los aan je organisatie willen binden? Dan ben je niet alleen. Socius ontwikkelde een model van verenigingsdemocratie dat je daarbij kan helpen.



Bij verenigingsdemocratie gaat het zowel om *het proces* van verenigen als om *de vereniging of de organisatie* zelf. De groene balk van boven stelt jouw verenigingsconstruct voor: een koepelorganisatie, een federatie, een zelfsturend model ... De oranje balk onderaan stelt het proces voor van verenigen waarbij leden, vrijwilligers en professionals de organisatie samen vorm en richting geven. Het model bestaat daarnaast uit zes pijlers waar je aan bouwt en die de verenigingsdemocratie in je organisatie vormt.

Zes pijlers

Bestuurlijke inspraak

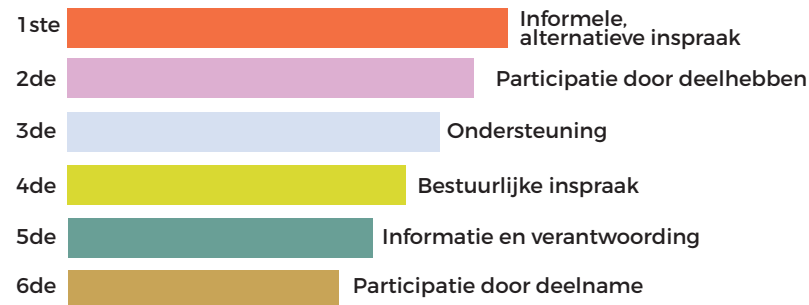
Deze pijler komt overeen met de feedback die je van je communityleden krijgt via de algemene vergadering en het bestuursorgaan en hoe je dat opnieuw vorm kan geven. Het is een pijler waar mensen zoeken naar manieren om hun bestuursorganen anders vorm te geven en/of nieuwe kanalen te leggen naar hun community.

“De vergadering van regionale voorzitters en secretarissen, dat zijn kernvrijwilligers. Meestal zitten daar mensen in die met hand en tand die lokale mensen verdedigen en die overtuigd zijn van hun eigen kunnen en van de kracht van een lokale afdeling. Vroeger was dat vooral een uitleg van wat hier allemaal gebeurde, dat was gewoon informatie doorgeven. Nu is er wel een stuk wisselwerking. En dat heeft zijn kracht, omdat je dan toch wel die informatie gehoord hebt.” – bestuurslid Gezinsbond

Informele, alternatieve inspraak

Het publiek op de studiedag ervaarde deze pijler als het sterkst zoekend. Het gaat over het bereiken van je communityleden die zich niet laten horen via je bestuurlijke inspraakarrangementen, waardoor je veel potentieel interessante ideeën en visies mist. Verplaats de focus van meebesturen naar inhoud ophalen en ideeën genereren bij je community.

Met betrekking tot welke pijlers beschouw je jouw organisatie als het sterkst zoekend? Rangschik van 1 (meest) naar 6 (minst).

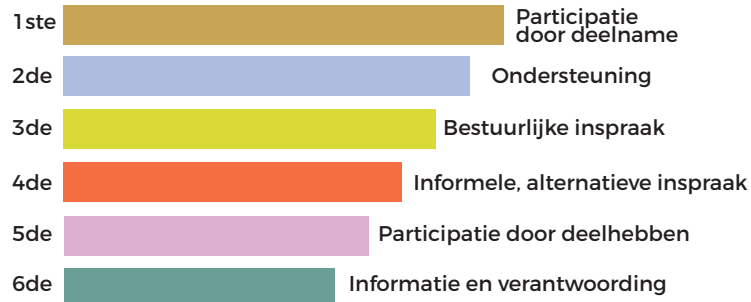


Participatie

Hier maken we een onderscheid tussen participatie door deelname en participatie door deelhebben. Het publiek op de studiedag gaf aan voornamelijk zoekend te zijn bij participatie door deelhebben en het meeste inzet op participatie door deelname.

Participatie door deelname gaat over hoe communityleden zich betrokken voelen bij je organisatie, en over de keuzemogelijkheid die communityleden hebben om hun relatie met je organisatie vorm te geven. Bij participatie door deelhebben gaat het verder dan de relatie en focussen we op de verschillende praktijken die communityleden kunnen ontwikkelen in het organisatiekader. Het gaat over een vorm van gedeeld eigenaarschap.

Op welke pijlers van verenigingsdemocratie zet jouw organisatie het meeste in? Rangschik van 1 (meest) naar 6 (minst).



Informatie en verantwoording

Deze pijler gaat over alle verplichtingen die je als organisatie moet nakomen vanuit de principes van een goed bestuur. Slechts een klein deel van je communityleden is betrokken bij de bestuurlijke inspraak. Het is echter belangrijk dat je al je communityleden betrokken laat voelen bij de besluiten en het beleid in je organisatie.

“De belangrijkste informatie sturen de educatieve medewerkers elke keer via e-mail. Daarnaast spelen fysieke en mondelinge contacten een belangrijke rol. We hebben ons tijdschrift ‘La Voca’ dat ook bij elke vereniging terechtkomt. Daarnaast heb je de sociale media en de website.” – vrijwilliger AIF+

Ondersteuning

Dit is de pijler die aan alle andere pijlers raakt. En het is de pijler waarop er volgens ons publiek ook het meeste wordt ingezet. Het gaat over de ondersteuning die je als

organisatie biedt aan je communityleden om inspraak te geven, deel te nemen en deel te hebben. En ook over de vrijwilligerscoaches en groepsbegeleiders die rechtstreeks met je communityleden werken en waar je als organisatie dus best investeert in hun ondersteuningscapaciteit.

“Als je me vraagt in welke pijler ik de meeste tijd en energie steek, is mijn eerste gedachte ondersteuning. Maar dat omvat eigenlijk alles. Dat is wat mijn buik zegt. Vrijwilligers moeten voelen dat je er bent. Of dat nu gaat over hoe ze hun engagement invullen of over een affiche die ze nodig hebben. (lacht)” – medewerker Neos

Verenigingsscan

Om die zes pijlers onder de loep te nemen, kan je de ‘Verenigingsscan’ gebruiken. De scan biedt je organisatie een overzicht: via verschillende vragen krijg je een globaler zicht op de verenigingsdemocratie in je organisatie. Afhankelijk van hoe top of mind verenigingsdemocratie in je organisatie is en hoe alert je professionals en je communityleden zijn voor het functioneren van de verenigingsdemocratie, kan je de scan anders gebruiken.



Scan de code om de ‘Verenigingsscan’ te downloaden.



5. Ontwikkeltrajecten

In de beleidsperiode 2021–2025 kiezen we voor drie meerjarige ontwikkeltrajecten. In een eerste traject focussen we op het opnemen van de politiserende rol in de samenleving. Met een tweede traject ontwikkelen we een ondersteuningspakket rond het kiezen en onderbouwen van sociaal-culturele functies en rollen in de praktijk. In een laatste traject bouwen we mee aan de ontwikkeling van een ondersteuningsnetwerk voor burgerinitiatieven in onze samenleving.

5.1. Politiserend werken

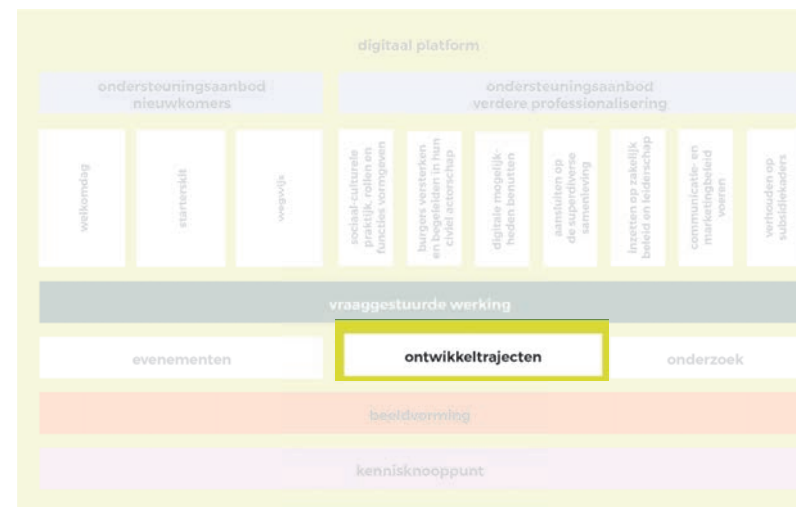
Als trekker van het speerpunt politiserend werken binnen het platform Sterk Sociaal Werk ontwikkelden we eerder een handelingskader rond politiserend werken. Vanuit dat kader werkten we in 2023 aan de vertaalslag naar het sociaal-cultureel volwassenenwerk. Daarbij gingen we aan de slag met de inzichten uit het boek 'Publiek gaan! Politiserend handelen in het sociaal werk' (2022) en praktijken om ook de eigen community van sociaal-cultureel werkers te versterken. Dat deden we onder meer via het vormingstraject 'Politiserend handelen in het sociaal-cultureel werk' en de leerreis naar Zagreb.

5.2. Rollen en functies

Rollen en functies zijn centrale concepten in het decreet voor de afbakening van het sociaal-culturele veld en als kader voor de sociaal-culturele praktijk. Ze spelen een rol van ontwerp tot verantwoording. Organisaties worstelen echter om een eigen visie te formuleren op de functies en rollen en om die aan hun praktijk te verbinden.

Het ondersteunend materiaal van Socius ontstond in het kader van het vorige decreet of was eerder fragmentair. Daarom startten we deze beleidsperiode het traject 'Rollen en functies' dat in 2023 resulteerde in een uitgebreide online kennisomgeving. Naast heel wat achtergrondinformatie omvat de kennisomgeving verschillende publicaties/visieteksten, screencasts, tools en twee uitgewerkte (fictieve) praktijkvoorbeelden.

Al het materiaal werd de afgelopen jaren ontwikkeld in nauwe interactie met sociaal-cultureel werkers uit de sector en wil tegemoetkomen aan twee belangrijke doelen. In de eerste plaats willen we organisaties en medewerkers in staat stellen hun beleid en praktijk vorm te geven vanuit een gedeelde en begrepen visie op functies en rollen. Daarnaast willen we dat de medewerkers van de administratie en de leden van de visitatie- en beoordelingscommissies zich kunnen laten leiden door dezelfde gedeelde visie tijdens de evaluatie en beoordeling.



Scan de code om de kennisomgeving 'Rollen en functies' te ontdekken.

5.3. Regionaal ondersteuningsnetwerk burgerinitiatieven

In een laatste traject gaan we na op welke manier burgerinitiatieven vanuit een netwerkgedachte versterkt kunnen worden. We werkten daarvoor een doe- en leertraject uit op basis van twee regionale experimenten. Het zwaartepunt en de concrete uitwerking van dat traject ligt in de laatste twee jaren van onze beleidsperiode (2024-2025).

In 2023 legden we de contouren van dat traject vast op basis van verkennende gesprekken en vonden we twee Avansa's bereid om zich te engageren als trekkers van die regionale experimenten.

6. Onderzoek

In de beleidsperiode 2021-2025 trekt Socius resoluut de onderzoekskaart. Welke evoluties zien we in het landschap van het sociaal-cultureel werk? Wat is het collectief verhaal van het werkveld? En wat is de waarde en betekenis ervan? We zoeken naar onderbouwde antwoorden.

6.1. De waarde en betekenis van het civiel sociaal-cultureel actorschap

In 2021 besteedde Socius, na een uitgebreide consultatie en voorbereiding, een onderzoek uit aan Lode Vermeersch van KULeuven (HIVA), Pascal Gielen, Hanka Otte en Anke De Malsche van UAntwerpen (ARIA) en Stijn Oosterlynck van UAntwerpen (CRESC).

In 2022 startten zij in opdracht van Socius een onderzoek naar de waarde en de betekenis die overheden, markt- en middenveldspelers toekennen aan civiel sociaal-cultureel actorschap. Tijdens het voorjaar van 2023 bevroegen de onderzoekers diverse vertegenwoordigers uit die netwerken om zo de betekenis en waarde die overheden, markt- en middenveldspelers toekennen aan civiel sociaal-cultureel actorschap op het spoor te komen.

Op 31 augustus 2023 deelden de onderzoekers de resultaten van hun zoektocht. Een panel bestaande uit Lotte Stoops (Groen), Charlotte Brandsma (Growfunding) en Murielle Scherre (la fille d'O) reageerden op de resultaten van het onderzoek en verkenden invalshoeken en pistes om de maatschappelijke betekenis van civiel sociaal-cultureel werk in de toekomst naar waarde te schatten. De voorstelling van het onderzoeksrapport vond plaats voorafgaand aan Wascabi, het netwerkmoment van De Federatie.

Je kan het onderzoeksrapport 'De waarde en betekenis van civiel sociaal-cultureel actorschap' gratis downloaden op de Socius-site.

6.2. Maatschappelijke contextanalyse

Missiegedreven organisaties willen iets voor de samenleving betekenen. Om dat te realiseren, is een goede lezing van de omgeving en de tijdsgeest waarin ze werken een basisvoorwaarde. Daarom is een maatschappelijke contextanalyse ook een van de eerste stappen die organisaties zetten in hun beleidsplanningsproces.

Om de organisaties uit de sector daarbij een flink eind op weg te zetten, werkte Socius op basis van een uitgebreid onderzoek een voorzet van maatschappelijke contextanalyse uit.



Die voorzet werd via een aparte kennisomgeving op de website van het steunpunt ontsloten en omvat tal van aanbevelingen en tools op maat:

- een wegwijzer om maatschappelijke ontwikkelingen in beeld te brengen
- zes video's waarin experts hun visie op de toekomst geven: Dave Sinardet (VUB), Tuba Bircan (VUB/KULeuven), Wim Van Lancker (KULeuven), Manuel Sintubin (KULeuven), Katleen Gabriels (Universiteit Maastricht) en Margot Cloet (Zorgnet-Icuro)
- een overzicht van zoekrobots om snel en op trefwoord formele regelgeving en beleidsdocumenten op het spoor te komen
- tips voor stakeholdersmapping en krachtenveldanalyse
- lessen voor de toekomst die we kunnen trekken uit recente gebeurtenissen



Scan de code om de kennisomgeving van de maatschappelijke contextanalyse te bezoeken.

6.3. Andere onderzoeksinspanningen

In het voorjaar van 2023 publiceerden we de longread 'Tien stromen uit de civiele samenleving in Vlaanderen en Brussel' op basis van het gelijknamige onderzoeksrapport uit 2022. In de longread bespreken we de belangrijkste trends en evoluties die het onderzoek aan het licht bracht. Van de publicatie verscheen ook een Engelstalige versie. Beide publicaties zijn beschikbaar via de website van Socius.

In 2023 leverde Socius heel wat onderzoeksinspanningen in voorbereiding van de landschapstekening civiel sociaal-cultureel werk die in het voorjaar van 2024 zal verschijnen. We namen ook de beslissing om in 2024 een onderzoek te laten uitvoeren naar de arbeidsmarkt van het sociaal-cultureel volwassenenwerk. Het

onderzoek zal worden uitgevoerd door het Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving (HIVA). Dat onderzoeksinstituut neemt ook de stakeholdersbevraging op zich in het kader van het beleidsplanningsproces van het steunpunt.

Tot slot werden de nodige voorbereidingen getroffen voor de analyse van de voortgangsrapporten van alle erkende sociaal-culturele volwassenenorganisaties. Die screening zal in 2024 plaatsvinden.

6.4. Opvolgen extern onderzoek

Naast onze eigen onderzoeksinspanningen volgen we ook onderzoek op dat door anderen wordt gevoerd, zoals het onderzoek naar de waarde en betekenis die participanten toekennen aan civiel sociaal-cultureel actorschap. Dat onderzoek wordt in opdracht van het Departement CJM uitgevoerd door Lode Vermeersch (KULeuven – HIVA), Jessy Siongers en Bram Spruyt (VUB – Kenniscentrum cultuur). De resultaten van dat onderzoek worden voorjaar 2024 ontsloten.

Verder volgden we in het kader van het Onderzoekplatform Cultuur de bevindingen van de Participatiesurvey nauwgezet op vanuit het perspectief van het sociaal-cultureel werk.

uitgelicht

SOCIAAL-CULTUREEL WERK IN DIGITALE TRANSFORMATIE

Op 23 december 2022 keurde de Vlaamse Regering de visienota 'Naar een slagkrachtige cultuursector in digitale tijden' goed. De nota biedt een kader om de digitale transformatie van de cultuursector te stimuleren en te versnellen en zet een aantal belangrijke strategische lijnen uit. In het voorjaar van gingen Socius en De Federatie na hoe de sector van het sociaal-cultureel volwassenenwerk en die van de amateurkunsten zich tot de visienota verhouden. Op basis van dat onderzoek schoven we een aantal gepaste initiatieven ter ondersteuning naar voor.

Digitale uitdagingen

De visienota van de Vlaamse Regering benoemt enkele belangrijke digitale uitdagingen waarmee de cultuursector wordt geconfronteerd:

- er is te weinig kwaliteitsvolle digitale content vindbaar en beschikbaar;
- culturele organisaties spelen onvoldoende in op opportuniteiten die digitale transformatie biedt;
- data zijn niet openlijk verkrijgbaar en kunnen niet vrij stromen tussen organisaties;
- het culturele aanbod speelt onvoldoende in op de (nieuwe) noden van participanten;
- de financiering van de noodzakelijke periodieke (her) investeringen en stijgende exploitatiekosten voor het beheren van collectieve digitale infrastructuren vormen een uitdaging.

Daarnaast formuleert de nota vier strategische doelstellingen die moeten tegemoetkomen aan die uitdagingen:

- het verbreden en verdiepen van de cultuurparticipatie door middel van digitale instrumenten;
- het creëren van een collectief digitaal geheugen;
- het leggen van digitale linken tussen cultuurorganisaties en andere sectoren;
- het continu vernieuwen door experimenten en leren.

Verder worden principes omschreven die richtinggevend zijn voor de uitbouw van het culturele digitale ecosysteem:

- het stimuleren van gedeelde data;
- het werken aan een gedeelde collectieve digitale infrastructuur;
- het nastreven van maximale meerwaarde voor de stakeholders;
- het hanteren van publieke waarden.

Uitdagingen voor de sociaal-culturele sector

De digitale uitdagingen die de visienota schetst, focussen hoofdzakelijk op de productie en consumptie van cultuurproducten. De nota erkent wel dat er andere culturele activiteiten zijn en dat er voor die niet-productgebonden waardecreatie ook uitdagingen bestaan, maar dat die nog verder geanalyseerd moeten worden.

In opvolging van de gesprekken met het Departement CJM over de uitdagingen en ondersteuningsnoden rond de digitalisering in sociaal-culturele en amateurkunstorganisaties organiseerden Socius en De Federatie daarom twee workshops voor professionals uit de sector (offline en online).

De samenstelling van de workshops weerspiegelden de diversiteit van de werkvelden. 33 deelnemers uit 30 verschillende sociaal-culturele of amateurkunstorganisaties namen deel aan de workshops. Daarnaast gaven twee andere organisaties schriftelijke input.

Vier krachtlijnen

Tijdens de bijeenkomsten werd toelichting gegeven bij de visie en het huidige beleid van de Vlaamse Regering over digitalisering en cultuur. Daarnaast werd ruim de tijd genomen om met de deelnemers vragen, noden en behoeften in beeld te brengen. De resultaten van de workshops werden geanalyseerd en verwerkt in een aantal krachtlijnen die in een gemeenschappelijk overleg van de besturen van Socius en De Federatie werden besproken.

• Krachtlijn 1: digitale community

Er is vraag naar een digitale community, i.e. een platform voor uitwisseling en kennisdeling. Die vraag situeert zit vooral op technisch vlak (bijv. uitrol van CRM-systemen, delen van tools, onderhoud ...) en is ingegeven vanuit een nood aan het opbouwen en duurzaam onderhouden van knowhow in organisaties. De mogelijkheid wordt ook naar voor geschoven om eventueel FTE te delen op dat vlak en/of het aangaan van raamcontracten, collectieve kortingen ... op sectorniveau.

• Krachtlijn 2: gedeelde strategie en visie

Organisaties uiten de behoefte aan een gedeelde strategie en visie op de digitalisering van sociaal-cultureel werk. Bij verschillende organisaties ontbreekt het aan knowhow om

daarop zelfstandig een antwoord te bieden. In die visie moeten ook nieuwe technologische uitdagingen zoals AI meegenomen worden, net zoals het belang van de ethische component, de aansluiting op andere digitale platformen, het inzetten op open source software en het wegwerken van juridische drempels voor het delen van content en data. Het is belangrijk om bij die visievorming ook over de grenzen van de eigen sectoren en van ons land te kijken.

• Krachtlijn 3: participatie van doelgroepen

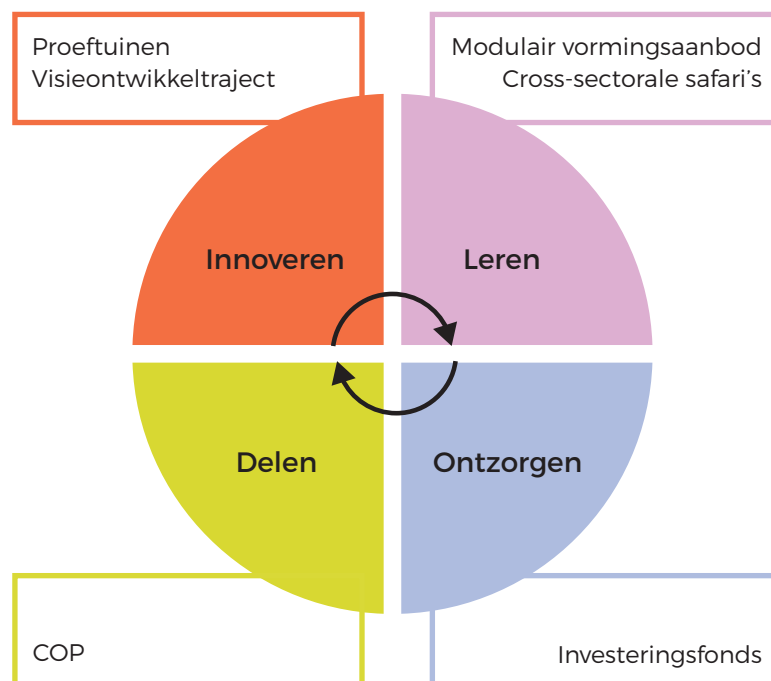
Er is veel zorg voor de participatie van doelgroepen aan dit verhaal. Er moet op alle fronten drempelverlagend gewerkt worden om de participatie mogelijk te maken van bepaalde doelgroepen of van mensen met minder digitale toegang. De sector mag niet blindelings in een puur digitaal verhaal stappen. Er moet nagegaan worden waar de mogelijkheden en meerwaarde liggen en waar een hybride of offline aanpak aangewezen is. De kennis daarover is onevenwichtig verdeeld. Hier moet ook gekeken worden naar de knowhow die in andere sectoren aanwezig is.

• Krachtlijn 4: digitale competentieontwikkeling van sociaal-cultureel werkers

Er moet ingezet worden op de digitale competentieontwikkeling van sociaal-cultureel werkers. Die competentieontwikkeling moet voldoende rekening houden met de verschillende profielen en kennisniveaus in de sector. Een dergelijk modulair aanbod kan ontwikkeld worden in samenspraak met de opleidingen, maar het kan hier ook aangewezen zijn om buiten de grenzen van de eigen sector te kijken en zo relevante kennis op het spoor te komen.

Vier werven, zes acties

Op basis van de workshops met sectororganisaties, de eerder gepubliceerde coronarapporten⁽⁸⁾ en de doorheen de jaren opgebouwde inzichten kwamen Socius en De Federatie tot vier samenhangende focussen die de digitale transformatie van de sector kunnen ondersteunen en versnellen. Die vier focussen vertaalden we in evenveel werven en zes acties.



⁸ Zie socius.be/publicatie/sociaal-cultureel-volwassenenwerk-na-corona

• Werf 1 - Ontzorgen en toerusten van sociaal-culturele en amateurkunstorganisaties door collectieve organisatie en ondersteuning

Aan digitalisering hangt een kostenplaatje dat dikwijls de mogelijkheden van organisaties overstijgt. Daardoor worden ze soms kansen ontzegd en dreigen ze de digitale trein te missen. Daarop kunnen we een antwoord formuleren door organisaties te ontzorgen, toe te rusten en/of zaken meer collectief of op (deel)sectorniveau te organiseren of aan te pakken. Dat is een basisvoorwaarde.

Actie 1: Een investeringsfonds voor de digitale transitie in de sociaal-culturele en amateurkunstensector

• Werf 2 - Een innovatiehefboom voor digitaal sociaal-cultureel werk en amateurkunsten

Het digitaliseren van amateurkunstorganisaties, sociaal-culturele organisaties en de sociaal-culturele praktijk veronderstelt het ontwikkelen van een gedeelde visie en strategie over de digitale transformatie van sociaal-cultureel werk en amateurkunsten én het opzetten van gedeelde experimenten in het sociaal-cultureel werk.

In beide gevallen is het belangrijk om dat organisatie-overstijgend aan te pakken. Net het samenspel van een diversiteit van organisaties die daarop samen inzetten, kan innovatieversterkend werken. Het gedeeld aanpakken kan ook een antwoord zijn op de uitdagingen die voortkomen uit de beperkte schaalgrootte van veel organisaties.

In het ontwikkelen van een visie en strategie voor digitaal sociaal-cultureel werk en amateurkunsten én bij het

opzetten van digitale sociaal-culturele experimenten, moet het vraagstuk van participatie uitdrukkelijk meegenomen worden. Het gaat niet om digitalisering omwille van de digitalisering. Het perspectief van de participant is belangrijk. Het nastreven van sociaal-culturele participatie en participatie aan de amateurkunsten van iedereen is een gedeelde ambitie. Digitale content en digitaal ondersteunde (sociaal-culturele) processen kunnen opportuniteiten bieden, maar ook drempels opwerpen voor bepaalde doelgroepen.

Actie 2 - *Proeftuinen voor digitale sociaal-culturele praktijken*

Actie 3 - *Ontwikkeltraject 'Een visie en strategie voor digitaal sociaal-cultureel werk en amateurkunsten'*

• **Werf 3 - Een (cross)sectorale leerlijn rond de ontwikkeling van digitale competenties en digitaal leiderschap**

Willen we de digitalisering in het sociaal-cultureel werk en amateurkunsten versterken, dan moeten we ook inzetten op het versterken van praktijkwerkers en leidinggevenden in organisaties. Leren, het aangereikt krijgen van ontwikkelde kennis en inzichten over digitalisering, het leren van anderen en het ontwikkelen van digitale competenties staan daarin centraal.

Actie 4 - *Ontwikkeling van een modulair vormingsaanbod*

Actie 5 - *Cross-sectorale safari's*

• **Werf 4 - Een praktijkgericht deelplatform over digitalisering**

Deze werf focust op het organiseren van ondersteuning en de uitwisseling rond de vele, dagelijkse, dikwijls praktische vragen waarmee werkers of organisaties geconfronteerd worden. Vragen rond het gebruik van bepaalde platformen, de inzet van digitale tools, wie kan helpen bij de ontwikkeling en onderhoud van een CRM op maat ...

Actie 6 - *Een 'Community of practice' voor digitaal sociaal-cultureel werk en amateurkunsten*

Programma Digitale Transformatie Cultuursector

Die voorstellen van initiatieven ter ondersteuning van de digitalisering van het sociaal-cultureel werk en de amateurkunsten werden in juni 2023 overgemaakt aan het Departement CJM voor de opmaak van hun Programma Digitale Transformatie van de Cultuursector dat richtinggevend kan zijn voor het Vlaamse cultuurbeleid de komende legislatuur.

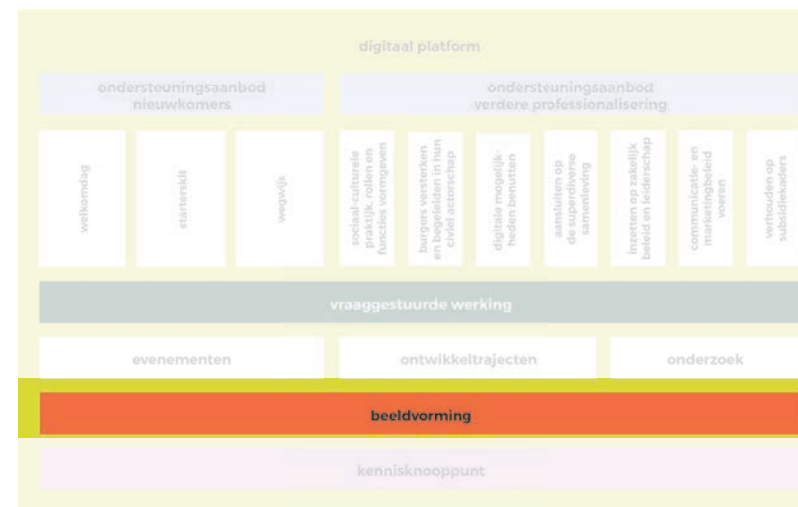
Dat programma zal een keuzelijst van initiatieven voorleggen aan de nieuwe Vlaamse Regering en minister van Cultuur met inbegrip van verwachte resultaten en budgettaire implicaties. Wordt vervolgd.

7. Beeldvorming

Het civiel sociaal-cultureel werkveld kenmerkt zich door een rijke schakering aan thema's, doelgroepen en praktijken waar voortdurend nieuwe initiatieven en organisaties op de voorgrond treden. Tegelijkertijd heeft het civiel sociaal-cultureel werk geen eenduidige, sterke en gedragen identiteit. De komende jaren zetten we in op een geëxpliciteerd begrip van de waarde en betekenis van civiel sociaal-culturele initiatieven dat we via een gedeeld narratief willen uitdragen.

Maar ook de veelheid aan initiatieven en praktijken versterken de beeld- en identiteitsvorming van het sociaal-cultureel werk. Daarom brengen we via onze media voortdurend initiatieven van civiel sociaal-culturele actoren onder de aandacht van onze partners en stakeholders. Dat doen we ook via ons vormingsaanbod en onze evenementen.

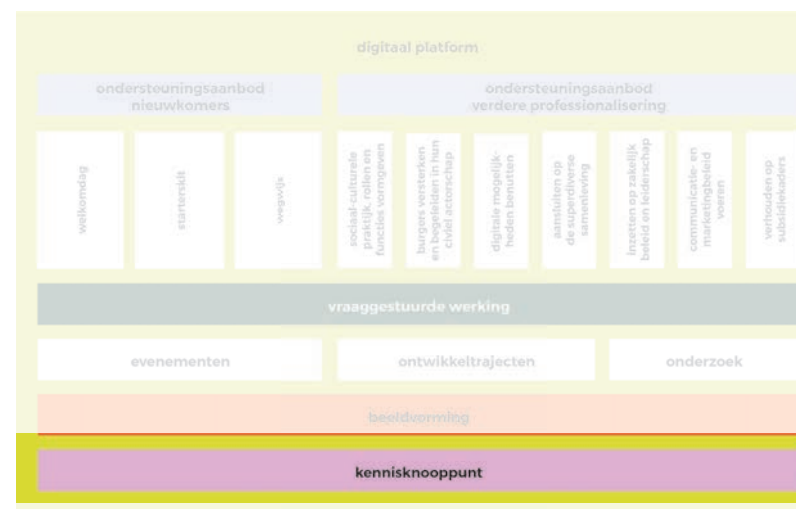
In 2023 plaatsten we via onze media en open aanbod 62 organisaties, praktijken en initiatieven in de kijker: 31 van erkende organisaties en 31 van niet-erkende organisaties.



8. Kennisknooppunt

Diverse stakeholders doen beroep op onze kennis en expertise. Het verzameldecreet cultuur van 2019 stipuleert dat ook: “Een sectoraal steunpunt wordt verondersteld de kennis over het veld te bevorderen, relevante sectorale thema's onder de aandacht te brengen en de praktijkgemeenschap te promoten, zowel binnen Vlaanderen als internationaal”. Daarnaast “stelt een steunpunt op verzoek zijn terreinkennis en specifieke expertise ter beschikking aan de Vlaamse Regering met het oog op beleidsvoorbereiding, beleidsontwikkeling en beleidsevaluatie”.

In lijn met die opdracht richten we ons in de beleidsperiode 2021-2025 op het delen van onze kennis en expertise met de onderzoeksgemeenschap, de opleidingswereld en beleidsmakers. We doen dat zowel op eigen initiatief als op vraag.



8.1. Breed divers netwerk

In 2023 participeerden Socius-medewerkers aan 181 overlegmomenten met 55 verschillende actoren: beleidsactoren, onderzoeksactoren, de opleidingswereld, internationale actoren of partners in de bovenbouw. Het grootste deel (43%) daarvan gaat naar overleg met beleidsactoren.

Op 26 vragen die ons appeleerden vanuit onze rol als kennisknooppunt gingen we niet in. De redenen voor het afwijzen van die vragen waren onder meer tijdsgebrek, het niet in huis hebben van expertise of competenties in relatie tot de vraag of het buiten de scope vallen van onze werking.

Actoren	Aantal unieke actoren	Aantal overlegmomenten
Beleidsactoren		
Vlaamse overheid	7	59
Lokale overheden	1	2
Adviesraden	2	12
Vlaamse Regering	1	2
Vlaams Parlement	1	1
Andere	1	1
		Subtotaal 77 (43%)

Onderzoek		
Steunpunten	1	3
Universiteiten	1	1
Hogescholen	3	4
Marktspelers	1	11
Departementen Vlaamse Gemeenschap	1	15
Andere	1	1
		Subtotaal 35 (19%)
Opleidingen		
Hogescholen bachelor	2	2
Hogescholen graduaat	1	1
Hogescholen studenten	1	3
Universiteiten	3	3
Secundair onderwijs	1	1
		Subtotaal 10 (5%)

Internationale actoren		
Agentschappen	4	7
Buitenlandse actoren	10	13
		Subtotaal 20 (11%)
Partners in de bovenbouw		
Overleg bovenbouw - Cultuurtafel	1	6
Steunpunten	5	14
Belangenbehartigers	1	10
Andere	5	9
		Subtotaal 39 (22%)
Totaal	55	181

8.2 Onze expertise delen met beleidsmakers

Socius wordt door tal van actoren aangesproken in relatie tot specifieke beleidsvragen, vooral op Vlaams niveau. De relatie tot lokale overheden of het Europese niveau is minder uitgebouwd. In 2023 werden we aangesproken op diverse beleidstopics, waarvan we er hieronder enkele kort belichten.

Het grootste deel van de bijeenkomsten vond plaats op vraag van het Departement CJM, onder meer in het kader van de uitvoering van het decreet sociaal-cultureel volwassenenwerk, de verzameling en ontsluiting van data, de digitalisering cultuur, het actieplan grensoverschrijdend gedrag, de ontwikkeling van het verenigingsloket en het Europees voorzitterschap.

In opvolging van de eerste Sociaalwerkconferentie in 2018 werd het Vlaams Platform Sterk Sociaal Werk opgericht en een vijfjaren actieplan Sterk Sociaal werk opgesteld. Socius maakt deel uit van de stuurgroep en werkt specifiek mee aan het speerpunt politiserend handelen.

In 2021 lanceerde de Vlaamse Overheid (Departement WVG) een projectoproep om projecten te ondersteunen bij de verdere uitbouw van hun 'Zorgzame buurt'. Om die projecten te ondersteunen in de duurzame ontwikkeling van hun zorgzame buurt, kunnen ze rekenen op coaching van een consortium, gecoördineerd door de Koning Boudewijnstichting. Socius maakt deel uit van dat consortium.

Socius maakt deel uit van de Raad Levenslang en Levensbreed Leren van de Vlaamse Onderwijsraad. We doen dat als vertegenwoordiger voor de aanbieders van de niet-formele educatie.

Op 19 januari hield de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media een hoorzitting over het ontwerp van decreet over de subsidiëring van het sociaal-cultureel volwassenenwerk. Op vraag van de commissie gaf Socius, net zoals de SARC en de De Federatie, toelichting bij het ontwerp van decreet.

8.3. Bijdragen aan de onderzoeksgemeenschap

Onze kennis en expertise over sociaal-cultureel werk, maar ook de onderzoekscompetenties van de Socius-stafmedewerkers worden regelmatig aangesproken door de onderzoeksgemeenschap.

Onderstaand een overzicht van de topics waarop we in 2023 aangesproken werden:

- Op/Til: klankbordgroep landschapstekening
- AP Hogeschool: netwerkmoment onderzoeksgroepen
- UCLL: stuurgroep onderzoek politisering ADEM
- VIVES: stuurgroep onderzoek NIMBY
- KULeuven: advies onderzoek impactmeting en sociale innovatie
- IDEA Consult: landschapstekening internationaal
- IDEA Consult: spending review Vlaanderen
- IDEA Consult: onderzoek dashboard/werkveld levenslang leren
- IDEA Consult: focusgroep Erasmus+
- Koning Boudewijnstichting: data-uitwisseling socialprofit data trust
- Departement CJM: stuurgroep participantenonderzoek scw UGent-HIVA
- Departement CJM: stuurgroep landschapstekening scw
- Departement CJM: infosessie landschapstekening internationaal
- Departement CJM: generiek afsprakenkader onderzoek
- Departement CJM: onderzoek EU-financiering cultuur

8.4. Een brug met de opleidingswereld

In ons beleidsplan formuleerden we de ambitie bij te dragen aan voor het werkveld relevante basis- en voortgezette opleidingen.

Zo organiseerde Socius op 11 mei het webinar 'Civiel sociaal-cultureel werk' specifiek voor professionals uit de opleidingswereld. Daarnaast namen we deel aan enkele rondetafelgesprekken, verleenden we onze medewerking aan de beoordeling van verschillende bachelorproeven, verwelkomden we studenten voor een plaatsbezoek of gingen we in op vragen over specifieke sociaal-culturele thema's.

Ten slotte voorzag Socius een toelage van 250 euro voor drie sociaal-cultureel werkers die wilden deelnemen aan het postgraduaat 'Politisering in het sociaal werk' van de opleidingen sociaal werk van Arteveldehogeschool, HOGENT, Howest en UGent. Helaas heeft niemand van dat aanbod gebruikgemaakt.

8.5. Internationale werking

We moesten onze internationale ambities bij de start van de huidige beleidsperiode noodgedwongen terugschroeven. Eind 2021 besloot het bestuursorgaan van Socius een stuk financiële reserve aan te wenden voor de aanwerving van een halftijds stafmedewerker internationaal om zo op dat vlak een minimale werking te kunnen realiseren.

Momenteel nemen we een bestuursmandaat op in de koepel Epos vzw en vervullen we een ambassadeursrol in Epale, Electronic Platform for Adult Learning in Europe.

Daarnaast organiseerden we na een jarenlange pauze opnieuw een internationale leerreis. Twaalf Vlaamse sociaal-cultureel werkers en twee stafmedewerkers van het steunpunt brachten vier dagen door in Zagreb (Kroatië). Met de vierdaagse leerreis willen we sociaal-cultureel werkers versterken in hun handelen en dragen we de internationale werking van het civiel sociaal-cultureel werk en de aanwezige expertise uit naar stakeholders en de internationale scene (zie ook p. 34).

2006.



IF YOU GOTTA JOB
YOU CAN BE AN AGENT
YOU CAN WORK FOR
REVOLUTION IN YOUR PLACE
OF EMPLOYMENT IF YOU
WORK IN A FACTORY THROW A
SPANNER IN THE WORKS
INTERNAL SABOTAGE
GET THEM WHERE IN HURTS IF
YOU WORK IN A OFFICE MAKING
TEA FOR THE LOSSES WHILE THEY
ARE GETTING RICHER OR TENDING
TO PAY THEY MAY THINK YOU'RE
STUPID BUT YOU'RE WORKING
BECAUSE YOU'VE GOT THE
INITIAL TO DISOBEY

9. Digitaal platform

Socius wil hét communicatie- en informatiecentrum zijn voor het civiel sociaal-cultureel werkveld. Daarom zetten we een uitgebalanceerde mix in van (digitale) publicaties, websites, databanken en social media. Via die kanalen verspreiden we informatie, video's, tools, kennis ... die een kompas en referentiepunt kunnen zijn voor actoren uit het civiel sociaal-cultureel werkveld.

9.1. Website

De Socius-site neemt niet alleen in onze externe communicatie een centrale plaats in, maar maakt ook integraal deel uit van onze dienstverlening (van informatie naar inschrijvingen, kennisplatform, bevestigingen, vormingen ...). Zo ondersteunt de site samen met ons CRM-systeem en onze digitale werkomgeving de interne en externe werking van het steunpunt.

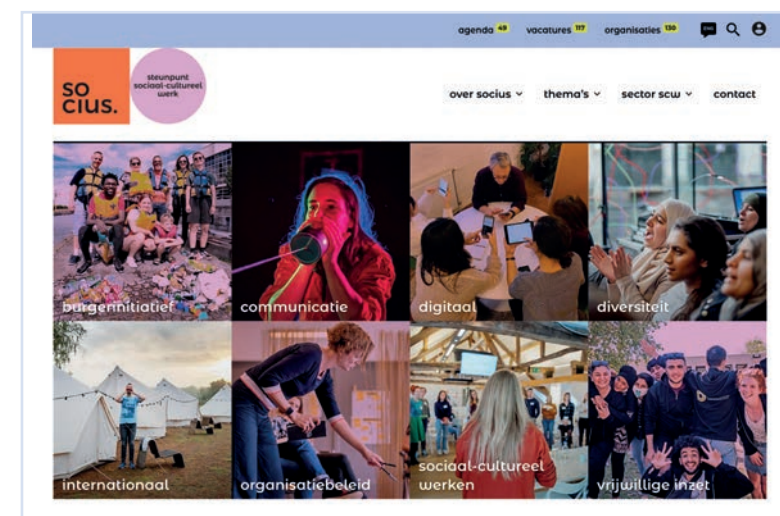
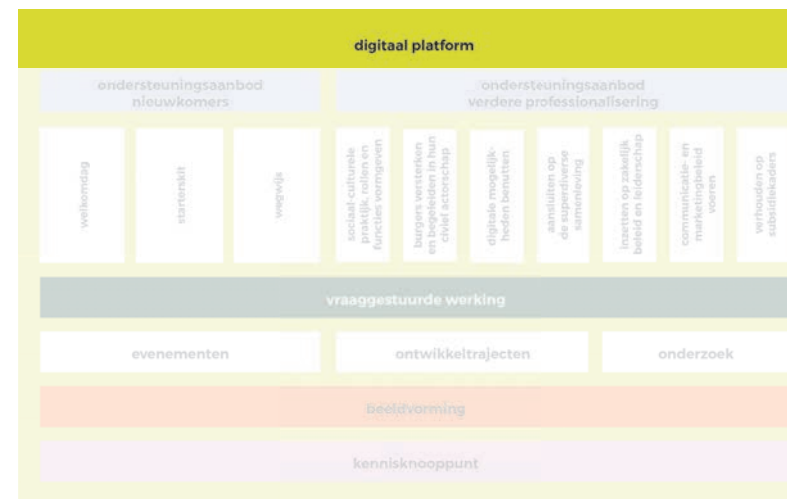
Toolbox beleidsplanning

Op onze site bouwen we aparte kennisomgevingen uit waarbij we informatie rond belangrijke thema's gebundeld aanbieden. Drie van die kennisomgevingen zagen in 2023 het licht: de rollen en functies (zie p. 58), de maatschappelijke contextanalyse (zie p. 60) en tot slot was er de 'Toolbox beleidsplanning'. Eind 2024 moeten sociaal-culturele organisaties hun subsidieaanvraag indienen voor de beleidsperiode 2026-2030. Met onze gloednieuwe 'Toolbox beleidsplanning' loodsen we sociaal-cultureel werkers stap voor stap door hun beleidsplanningsproces.

Het beleidsplan is voor elke organisatie belangrijk, maar het proces ernaartoe is van even groot belang. Tijdens dat proces staan organisaties samen met hun stakeholders stil bij wat er was en bereiden ze samen de toekomst voor. De 'Toolbox beleidsplanning' ondersteunt hen bij elke stap van het beleidsplanningsproces:

- plan van aanpak
- blik naar buiten
- blik naar binnen
- beleidskeuzes bepalen
- doelen formuleren
- inhoudelijke werking ontwerpen
- financieel & zakelijk beleid
- goedkeuring beleidsplan
- opvolging & evaluatie

9 stappen die logisch met elkaar verbonden zijn, met ruimte voor bijsturing, nieuwe uitdagingen en nieuwe informatie. Naast een stappenplan vind je in de toolbox ook tal van bijlagen (downloads) en verschillende werkvormen die organisaties kunnen inspireren en ondersteunen bij het vormgeven van hun traject.



Scan de code om de 'Toolbox beleidsplanning' te raadplegen.

Wegwijs

In 2022 introduceerden we de ‘Wegwijs zakelijke ondersteuning’. Een digitale inrijpoort die organisaties toelaat zich snel te oriënteren op diverse aspecten van hun zakelijk en financieel beleid. In 2023 volgden de ‘Wegwijs sociaal-cultureel werk’ en de ‘Wegwijs decreet’.

Met de ‘Wegwijs sociaal-cultureel werk’ laten we bezoekers aan de site stapsgewijs kennismaken met het civiel sociaal-cultureel werk. Daarin lichten we via korte bijdragen, video’s en praktijkbeschrijvingen het ABC toe over:

- civiel sociaal-cultureel werk
- civiel actorschap
- de rollen en functies
- het beleid



Scan de code om de ‘Wegwijs sociaal-cultureel’ werk te bezoeken.

Op 10 maart 2023 bekrachtigde de Vlaamse Regering het ‘Decreet over de subsidiëring van het sociaal-cultureel volwassenenwerk’. Daarmee kreeg het decreet van 7 juli 2017 een complete make-over: inhoudelijk in dezelfde lijn, maar met een andere opbouw. Met de ‘Wegwijs decreet’ loodsen we bezoekers door de nieuwe regelgeving aan de hand van een aantal kapstokken:

- Waarom een nieuw decreet. Welke krachtlijnen volgt dit decreet?
- Wat moet je weten vanuit je perspectief als landelijke of regionale organisatie, als kandidaat-instromer of als geïnteresseerde in de projectregeling?
- We gaan dieper in op enkele kernelementen: rollen en functies, maatschappelijke contextanalyse, zakelijk en financieel beleid en goed bestuur.



Scan de code om de ‘Wegwijs decreet’ te bezoeken.

defederatie.socius.be

2023 was op vele fronten een uitdagend jaar. Het was het jaar waarin sociaal-culturele volwassenenorganisaties een voortgangsrapport moesten indienen. Daarna volgde een visitatie. En eind 2024 is dan weer de deadline voor het indienen van een nieuwe subsidieaanvraag voor de beleidsperiode 2026-2030. Daarom sloegen Socius en De Federatie de handen in elkaar om de sectororganisaties gedurende dat hele traject zo goed en gericht mogelijk te ondersteunen. Via de site defederatie.socius.be brachten het steunpunt en de belangenbehartiger hun volledige aanbod samen op één plek.

Video

Socius zet steeds meer in op het gebruik van video. De inzet van screencasts zijn al langer een vertrouwd gegeven in ons vormingsaanbod, maar ook in ons regulier communicatieaanbod maakten we verschillende keren gebruik van video. Verschillende van die video's kan je via de QR-codes in dit jaarverslag bekijken. Hieronder vind je nog een greep uit ons aanbod dat sinds 2023 via onze website beschikbaar is.

Beleidsplanningsproces

- Afstemming inhoudelijk-zakelijk-financieel beleid (7 screen-casts)
- Maatschappelijke contextanalyse (6 video's)
- Screencast "Tips om je voor te bereiden op je visitatie"

Inspiratiemoment burgeinitiatieven

- Praktijkvideo 'Hoop Kiel'
- Praktijkvideo 'Afromedica'
- Praktijkvideo 'Untold Asian stories'
- Praktijkvideo 'Burgerplicht vzw'

Rollen en functies

- Screencast 'De rollen en functies van sociaal-cultureel werk'
- Screencast 'De sociaal-culturele rollen'
- Screencast 'De sociaal-culturele functies'

9.2. Onze media in cijfers

Om de impact van onze digitale media nog beter te monitoren, maken we sinds januari 2023 gebruik van een dashboard waarmee we de resultaten van onze media op de voet volgen. Zo kunnen we snel evoluties in kaart brengen en bijsturen waar nodig.

Websites

Omwille van GDPR-redenen maken we sinds begin 2023 niet langer gebruik van GoogleAnalytics om de resultaten van onze sites te monitoren. De overstap naar Plausible maakt daarom rechtstreekse vergelijkingen met resultaten uit het verleden moeilijk.

socius.be	2023
Bezoeken	173.023 (+6%)
Bezoekers	150.075 (+55%)
Bezochte pagina's	639.848 (+10%)
Pagina's/bezoek	3,7

Alle communicatie en inschrijvingen voor onze Trefdag 2023 verliepen via de aparte site Allespolitiek.be. Die site was in 2023 goed voor 3.203 bezoekers, 3.622 bezoeken en 11.040 bezochte pagina's.

Mailinglijsten

Socius beschikt over verschillende mailinglijsten waarmee we onze abonnees gericht informeren over ons aanbod en onze werking. Omwille van GDPR-redenen maken we sinds begin 2023 niet langer gebruik van Mailchimp, maar van Mailerlite.

mailinglijsten ↓	abonnees ↓	erkende organisaties ↓	niet-erkende organisaties ↓
Totaal	3.977	1.192	2.785
E-zine	2.630	824	1.806
Burgerinitiatief	1.987	577	1.410
Communicatie	2.123	645	1.478
Digitaal	1.795	569	1.226
Diversiteit	1.997	618	1.379
Internationaal	1.672	504	1.168
Organisatiebeleid	2.173	647	1.526
Sociaal-cultureel werken	2.513	859	1.654
Vrijwillige inzet	1.906	627	1.279

Social media

Via LinkedIn bieden we professionele en praktijkgerichte informatie aan. De Facebook-pagina 'Sociaalcultureel' prikkelt met inspirerende verhalen over sociaal-culturele praktijken. Sinds 2023 maken we niet langer gebruik van X (voorheen Twitter) in onze communicatie.

 1.289 volgers

 1.725 volgers

Publicaties

In 2023 brachten we elf publicaties uit, die allemaal beschikbaar zijn via de Socius-site.

- Jaarverslag 2022
- De leerfunctie
- De cultuurfunctie
- De maatschappelijke bewegingsfunctie
- De gemeenschapsvormende functie
- Naar een eigen visie op de sociaal-culturele rollen
- Verenigingsdemocratie – Samen doen
- Tien stromen uit de civiele samenleving in Vlaanderen en Brussel
- De waarde en betekenis van het civiel sociaal-cultureel acterschap
- Over zien en gezien worden
- Socius-magazine 2023







ons zakelijk plan en financieel beleid

1. Ons zakelijk plan

Om onze strategische en operationele doelen te realiseren, zijn er heel wat ondersteunende processen nodig. Die werkten we uit in een zakelijk plan voor de periode 2021-2025.

In dat zakelijk plan bepalen we onze ambities en verbeterinitiatieven over:

- medewerkersbeleid
- organisatiestructuur en -cultuur
- kwaliteitszorg
- infrastructuurbeleid
- communicatiebeleid
- gegevens- en informatiemanagement
- goed bestuur
- samenwerking met andere actoren

1.1. Medewerkersbeleid

De leerarchitectuur die we ontwierpen en uitrolden, biedt een kader voor de leer- en ontwikkelkansen van medewerkers én voor Socius als lerende organisatie. In coachings- en personeelsgesprekken hebben we veel aandacht voor de verdere ontwikkeling van onze medewerkers. Niet in het minst omdat nieuwe stafmedewerkers voor de uitdaging staan hun expertisegebied en competenties eigen aan de job, verder te ontwikkelen. Ook het leren van en samen met elkaar, krijgt veel aandacht. Dat laatste bouwen we onder meer in in de teamvergaderingen.

Daarnaast zetten we in op specifieke vormingsmomenten. Zo trokken we op 23 mei naar Kortrijk voor een stevige portie inspiratie en ontmoeting bij verschillende praktijken die vanuit het perspectief van de cultuurfunctie werken (Bolwerk, Durf2030, FMDO en Avansa MZW).

1.2. Organisatiestructuur en -cultuur

Gezien de nieuwe samenstelling van onze personeelsploeg blijven we inzetten op een cultuur van samenwerken. Eerder ontwikkelden we een kader dat medewerkers handvatten geeft om samenwerking met collega's aan te gaan. Daarnaast maakten we verder werk van een online kennisdelingsruimte en worden stafmedewerkers aangezet om hun expertise te delen tijdens de maandelijkse teamvergaderingen waarvan de agenda in overleg wordt opgesteld.

1.3. Kwaliteitszorg

In 2022 definieerden we een interne set van streefwaarden met bijhorende opvolgingsmethodiek. We beslisten ook enkele sleutelprocessen en de bijhorende processtappen uit te schrijven. Zo ontwikkelden we vijf toetsstenen die stafmedewerkers moeten toelaten de kwaliteit van een activiteit in ons open aanbod te borgen of te verbeteren. Die toetsstenen hebben betrekking op de doelgroepomschrijving, de benaming van het initiatief, het omschrijven van de gewenste outcome, de praktijktoets, de gerichtheid op implementatie en de keuze voor online, blended of offline. Dat proces werd in 2023 verder opgevolgd.

1.4. Infrastructuurbeleid

Door de verbouwingswerken van het Kaaitheter verhuisden we midden 2022 naar het Ellipsgebouw van de Vlaamse Gemeenschap. Door de geplande sluiting van dat gebouw zullen we midden maart 2024 onze intrek nemen in het Herman Teirlinckgebouw van de Vlaamse Gemeenschap. Als de werken op schema zitten, kunnen we eind 2024 terug onze bureaus innemen in het voorgebouw van het Kaaitheter.

1.5. Communicatiebeleid

Ons 'Communicatieplan 2021-2025' omvat een beschrijving van onze doelgroepen, onze basisprincipes over communicatie, een SWOT-analyse en de vijf communicatiedoelen die we voor deze beleidsperiode naar voor schuiven. Zo zetten we in op een globale informatiearchitectuur, implementeren we een contentstrategie voor onze media, leggen we onze ambities vast rond diversiteit, geven we vorm aan onze decretale taak beeldvorming en promotie en bepalen we hoe we vanuit onze interne werking meer datagedreven zullen communiceren.

1.6. Gegevens- en informatiemanagement

In functie van onze klantopvolging, marketing en rapportering ontwikkelden we in 2021 een nieuwe klantensegmentatie voor ons CRM-systeem dat we in 2022 implementeerden. Tegelijkertijd zorgden we voor een betere afstemming tussen de voornaamste systemen waaruit we data verzamelen: Wordpress (sites), MailerLite (mailings) en ODOO (CRM). Het geheel van die ingrepen laat ons toe om meer datagedreven te communiceren met respect voor de privacywetgeving.

1.7. Goed bestuur

We formuleerden de ambitie om de doelgroepuitbreiding van het steunpunt ook te vertalen in ons bestuur, dat daardoor de voorbije jaren sterk vernieuwde. In 2023 verliet één persoon het bestuur en mochten we twee nieuwe leden verwelkomen.

1.8. Samenwerking met andere actoren

In 2023 werkten we met tal van actoren samen:

- Scivil – Vlaams Kenniscentrum Citizen Science: webinar ‘Burgerwetenschap en scw’
- FARO, De Ambrassade en Kortom: basisvorming ‘Communicatie voor socialprofitorganisaties’
- FARO, De Ambrassade en BAM: basisvorming ‘Marketing voor socialprofitorganisaties’
- Cultuurloket: webinar ‘Samenhang inhoudelijk, zakelijk en financieel beleid’
- OP/TIL, Departement CJM: infosessie ‘Drie subsidielijnen voor jouw sociaal-cultureel project’
- Vlaamse Landmaatschappij: webinar ‘LEADER-programma’
- Creative Europe Desk Vlaanderen: infosessie ‘Creative Europe’
- vzw EPOS: infosessie ‘Erasmus+’
- ...

Als steunpunt werken we ook regelmatig samen met actoren uit het sociaal-cultureel werkveld. We doen dat in functie van de ontwikkeling van ondersteuningsmateriaal, ons vormingsaanbod of van het detecteren en ontsluiten van *tacit knowledge*.

Visitatie

In het kader van onze beheersovereenkomst bracht de administratie, bijgestaan door twee externe deskundigen, op 5 december een bezoek aan Socius. Het doel van het bezoek van de visitatiecommissie was de tussentijdse evaluatie van zowel de uitvoering van onze beheersovereenkomst als het actuele beleidsplan.

De visitatiecommissie toonde zich zeer betrokken en stelde aanvullende vragen. Van informatieve vragen tot vragen naar verduidelijking bij de keuzes die we maakten of bij de zaken waarmee we op basis van onze zelfevaluatie zelf mee worstelen.

Uiteindelijk was de commissie bijzonder opgetogen over de werking van Socius en concludeerde zij dat “het steunpunt sociaal-cultureel werk op een excellente wijze haar decretale kerntaken in de praktijk brengt”.

Personeel

Samenstelling personeelsploeg dd. 1 januari 2023

Personeelslid	Functie
Fred Dhont	directeur
Debbie Bevers	coördinator
Max Frans	coördinator
Gie Van den Eeckhaut	coördinator
Zita De Pauw	stafmedewerker
Jozefien Godemont	stafmedewerker
Silke Jaminé	stafmedewerker
Marc Jans	stafmedewerker
Staša Pavlović	stafmedewerker
Paco Sanogo	stafmedewerker
Zé Vandenhoeck	stafmedewerker
Nele Vanderhulst	stafmedewerker
Mieke Vasseur	stafmedewerker
Ingrid Matthijs	administratief medewerker
Veerle Verdoodt	administratief medewerker

In- en uitdiensttredingen in 2023

Zita De Pauw	Jozefien Godemont
stafmedewerker	stafmedewerker
uit dienst	uit dienst

Van 7 november tot 21 december werd de personeelsploeg tijdelijk uitgebreid met Lucas Roefmans, en dat in het kader van een stageopdracht in de opleiding Politieke Wetenschappen (VUB).

Evolutie personeelsbestand VTE % op payroll

2013: 13,80
 2014: 14,40
 2015: 13,90
 2016: 13,90
 2017: 14,60
 2018: 13,70
 2019: 13,50
 2020: 16,50
 2021: 12,70
 2022: 14,70
 2023: 14,00

**VTE % effectieve inzetbaarheid naar functie
en kernopdrachten⁽⁹⁾**

Directie en coördinatietaken	141,72%
Werking	638,98%
Communicatie	269,30%
Office management, administratie en logistiek	214,05%
Totaal	1.264,05%

9 Inzetbaarheid na aftrek tijdskrediet, CAO en leeftijdsgedagen.

Bestuursorgaan en Algemene Vergadering

Samenstelling Bestuursorgaan & Algemene Vergadering dd. 1 januari 2023.

De Algemene Vergadering wordt aangevuld met de leden van het Dagelijks Bestuur en het Bestuursorgaan.

Dagelijks Bestuur	
Voorzitter: Stef Steyaert	WhoCares?
Ondervoorzitter: Monique De Dobbeleer	Ferm
Penningmeester: An Macharis	Avansa Citizenne
Bestuursorgaan	
Raffi Aghekian	Erasmushogeschool Brussel
Erik Béatse	Pla(y)ces
Miryam Belkadi	Safe Space
Luc De Droogh	HoGent
Stefaan Gunst	De Rand
Piero Pienna	Feniks
Wim Van Roy	De Wakkere Burger
Algemene Vergadering	
Selamet Belkiran	Bindus
Els de Ceuster	Artesis Plantijn Hogeschool
Elke Plovie	UCLL
Liesbeth Provoost	Avansa Oost-Brabant
An Vandamme	ex-JES
Lode Vermeersch	HIVA KULeuven/VUB

2. Financieel beleid

Samenvatting resultatenrekening 2023

	Uit	%	In	%
Subsidie Vlaamse Gemeenschap			1.514.016,00 €	81,88%
Werking	257.229,00 €	14,08%	159.808,80 €	8,64%
Strategische doelstelling 1	44.412,44 €		73.360,80 €	
Strategische doelstelling 2	150.668,19 €		74.018,00 €	
Strategische doelstelling 3	46.367,98 €		0,00 €	
Strategische doelstelling 4	15.780,39 €		12.430,00 €	
Communicatie	35.214,66 €	1,93%	33.630,63 €	1,82%
Personeel	1.366.224,06 €	74,80%	138.879,54 €	7,51%
Overhead	167.931,59 €	9,19%	2.809,59 €	0,15%
Totaal	1.826.599,31 €	100%	1.849.144,56 €	100%
Resultaat			22.545,25 €	



Over de foto's in dit jaarverslag

Een stem voor Europa – Avansa regio Mechelen

Cover en pagina 15

© Mieke Vasseur

Welke maatschappelijke thema's leven bij volwassenen en jongeren? Wat kunnen beide generaties van elkaar leren? Waarin verschilt hun mening of vinden ze elkaar?

Bij de Europese verkiezingen op 9 juni 2024 mogen ook jongeren vanaf 16 jaar hun stem uitbrengen. Voor veel leerlingen van het vierde middelbaar (Busleyden Atheneum Campus Pitzemburg) voelt dat als een grote verantwoordelijkheid. Ze gaan er, ten onrechte, van uit dat volwassenen alles weten over politiek en zij nog niet. Is hun twijfel terecht? De leerlingen doken in een lessenreeks 'Europese politiek' en presenteerden op zes donderdagen bij Avansa regio Mechelen wat ze leerden over de EU. Nadien was er ruimte voor gesprek en debat.

Praktijkverkenning 'Rouwcultuur van eigen bodem' – Socius

Pagina 4

© Mieke Vasseur

In maart 2023 verzamelde een groep praktijkwerkers in Muziekcentrum Track in Kortrijk, waar ze kennis maakten met Reveil, een organisatie die aan een warmere #rouwcultuur bouwt. Dat doen ze o.a. door op 1 november Reveil Troostconcerten op meer dan 100 begraafplaatsen in Vlaanderen te organiseren, door lespakketten te maken, door troostproducties voor steden te creëren, door een Verhalenbank te ontwikkelen, door Reveil Talks te plannen en door een jaarlijks Slotmoment in elkaar te steken (een live uitzending in samenwerking met VRT).

Socius organiseerde deze praktijkverkenning voor organisaties die de cultuurfunctie opnemen of graag willen opnemen. Praktijkwerkers stonden stil bij cultuur in hun praktijk en gingen aan de slag met de tool 'Je praktijk beschrijven vanuit de functies'.

Repetitie 'De Generatie' – Avansa Mid- en Zuidwest

Pagina 6

© Mieke Vasseur

'Grijs aan Zet' is een project van Avansa Mid- en Zuidwest, Het Bataljong en Amnesty Internationaal Vlaanderen en gaat over de fundamentele rechten van ouderen.

Avansa MZW bezocht een jaar lang woonzorgcentra, serviceflats, dorpshuizen en bijeenkomsten van senioren om er te luisteren naar hun verhalen. Daaruit ontstond o.a. de theateervoorstelling 'De Generatie', met maar liefst 13 voorstellingen voor zo'n 3000 toeschouwers.

Voor de vijfde aflevering van de podcast 'Allemaal Politiek' van Socius ging podcastmaker Sara Logghe langs op een van de repetities van 'De Generatie'.

Gezelschapsspellen voor jong en oud – Landelijke Gilden

Pagina 10

© Mieke Vasseur

Landelijke Gilden is een vereniging voor iedereen die houdt van het platteland en graag onder de mensen vertoeft. Ze hebben afdelingen in heel wat dorpen. Lokaal organiseren hun vrijwilligers ontspannende en interessante activiteiten voor hun leden, dorpsbewoners en hun gezin. Samen zetten ze zich in voor de eigenheid en leefbaarheid van het platteland en de land- en tuinbouw.

In februari 2024 organiseerde de lokale afdeling Landelijke Gilden Wichelen een spelletjesavond voor jong en oud. Onder begeleiding van De Slimme Zet, een gezellige club voor liefhebbers van een gezelschapsspel uit Wichelen, konden deelnemers bekende en minder bekende spelletjes spelen.

Studiedag ‘Verenigingsdemocratie – Samen doen’ – Socius

Pagina 16 en 57

© Mieke Vasseur

Tijdens de studiedag op 9 juni 2023 stelden we onze publicatie ‘Verenigingsdemocratie – Samen doen’ voor. Bij verenigingsdemocratie gaat het over een wisselwerking tussen je community (leden, vrijwilligers en bestuursvrijwilligers) en je professionals om je organisatie samen vorm en richting te geven. Hoe kan je iedereen uitnodigen om mee te praten, mee te doen, mee te kiezen en mee te beslissen? Hoe kan je inspraak en participatie mogelijk maken voor je communityleden die zich los aan je organisatie willen binden? Socius ontwikkelde een model van verenigingsdemocratie dat je daarbij kan helpen. In de publicatie reiken we verschillende inzichten, denkkaders en vragen aan waarmee organisaties aan de slag kunnen. Daarnaast vind je heel wat concrete praktijkervaringen terug die je inspireren en handvatten bieden.

Reportage over Untold Asian Stories voor ‘Inspiratiemoment

Burgerinitiatieven’ – Socius

Pagina 25

© Ingrid Visser

Burgerinitiatieven door mensen met een migratieachtergrond zijn vaak afwezig in het discours over burgerinitiatieven. Ter voorbereiding van het ‘Inspiratiemoment Burgerinitiatieven’ maakten we vier videoreportages van burgerinitiatieven door mensen met een migratieachtergrond: Burgerplicht, Untold Asian Stories, Hoop Kiel en AfroMedica.

Met alledaagse verhalen willen Noëmie Plateau en Ann Li van Untold Asian Stories een inkijk geven in het leven van de Aziatische gemeenschap in Vlaanderen.

Aan de slag met participatieve dramamethoden – Socius

Pagina 31

© Mieke Vasseur

Participatief drama is een verzamelterm voor verschillende methoden en technieken die dramaoefeningen en theater inzetten om tot sociale verandering te komen. Ze vertrekken vanuit de leefwereld van de

deelnemers zelf. Naast de klassieke spreektaal gebruiken ze ook beeld- en lichaamstaal. Je kan ze inzetten om een breed spectrum aan doelen te verwezenlijken rond conflicthantering, kritisch denken, empowerment en maatschappelijk verandering.

Tijdens deze vorming ontdekten de deelnemers de mogelijkheden van participatief drama in hun werk en gingen ze zelf aan de slag. De begeleiding was in handen van Pax Christi Vlaanderen vzw. Sinds 2009 gaat hun artistieke werking aan de slag met participatief theater.

Veggie is Halal: opname voor ‘Allemaal Politiek’ – Voem vzw

Pagina 33

© Mieke Vasseur

Voor ‘Allemaal Politiek’ reizen we in het voorjaar van 2024 dwars door Vlaanderen en stoppen we bij verschillende makers van de samenleving. Videografe Vicky Bogaert brengt hen in beeld. Onze tweede stop bracht ons in Gent bij ‘Veggie is Halal’, een platform van Voem. ‘Veggie is Halal’ brengt vrouwen van verschillende achtergronden samen om een netwerk uit te bouwen en om samen Nederlands te leren. Ondertussen koken ze halal en vegetarisch. In de keuken van ProVeg Belgium toverden de deelnemers een heerlijke vegetarische Tunesische maaltijd op tafel.

Trefdag sociaal-cultureel werk ‘Alles Politiek’ – Socius

Pagina 53

© Sophie Nuytten

Het thema van de Trefdag van 16 november 2023 was ‘Alles Politiek’. Samen met politici, middenveldactoren, sociaal-cultureel werkers, filosofen en burgers zochten we naar antwoorden op vragen zoals: wegen alle stemmen evenveel door? Welke drempels zijn er voor mensen om het politieke vorm te geven? Hoe ziet de relatie tussen de politiek en de civiele samenleving eruit? En hoe verandert die relatie door de tijd? Welke evoluties en tendensen zien we in het middenveld? Hoe kunnen we het politieke meer zichtbaar maken? Hoe kunnen we toekomstbeelden creëren en introduceren? ...

Leerreis Zagreb ‘Civiel actorschap als motor van verandering’ – Socius

Pagina 73

© Staša Pavlović

Sociaal-cultureel werkers die buitenlandse inspiratie wilden opdoen voor hun politiserend handelen en de versterking van burgerinitiatieven, konden in april 2023 mee op leerreis naar Zagreb. Ze dompelden zich vier dagen onder in de realiteit van ‘civil society organisations’. Ze maakten kennis met verschillende organisaties die van onder uit maatschappelijke verandering trachten te realiseren. Welke verschillende strategieën hanteren die burgers en hun organisaties om verandering na te streven? Hoe slagen zij er in om mensen en andere organisaties te mobiliseren voor die maatschappelijke veranderingen? Waarom doen zij wat ze doen en hoe kan dit als spiegel voor ons fungeren? Welke rol speelt Europa in de versterking van die organisaties?

Omgevingsanalyse: opname toekomstverkenning – Socius

Pagina 79

© Mieke Vasseur

Socius stelde een kennisomgeving ‘Maatschappelijke contextanalyse’ op ter ondersteuning van de beleidsplanning voor de beleidsperiode 2026-2030.

In het luik ‘Toekomstverkenningen’ komen zes experts aan het woord over hoe ze de actuele situatie in hun expertisegebied inschatten, welke ontwikkelingen ze verwachten en welke rol ze daarbij weggelegd zien voor civiele actoren. Margot Cloet, gedelegeerd bestuurder Zorgnet-Icuro, heeft het over zorg, welzijn en welbevinden en de wijze waarop we dat in de toekomst kunnen organiseren.

Op praktijkbezoek in Kortrijk – Socius

Pagina 80

© Mieke Vasseur

Op 23 mei 2023 trok het Socius-team naar Kortrijk. We lieten ons inspireren door organisaties en praktijken met interessante invullingen van de cultuurfunctie. We ontdekten een gevarieerd pallet aan initiatieven zoals Bolwerk, een bruisende plek die inzet op creatie, ontmoeting, verwondering en ecologie. Bolwerk is een Atelier, een Publiek Huis en een Productiehuis. Ruben Benoit gaf ons een rondleiding en vertelde over de kern van de werking, het ontstaan, de aanpak ...

Inspiratiemoment ‘Burgerinitiatieven door mensen met een migratieachtergrond’ – Socius

Pagina 87

© Mieke Vasseur

Op 21 september 2023 vond het ‘Inspiratiemoment Burgerinitiatieven door mensen met een migratiegeschiedenis: een blinde vlek belicht’ plaats. We brachten de rijkdom van burgerinitiatieven door mensen met een migratieachtergrond in beeld. En we openden het gesprek over de mechanismen die ervoor zorgen dat beleidsmakers, middenveldorganisaties en onderzoekers die burgerinitiatieven over het hoofd zien. Het was een dag doorspekt met inspirerende cases, kritische reflectie en constructieve ontmoetingen.

Podcasts en muziek op je smartphone – Avansa regio Mechelen

Pagina 91

© Mieke Vasseur

Wat is een podcast? Hoe kan je daarnaar luisteren? Is dat gratis of heb je een abonnement nodig? Welke podcasts bestaan er? Op 14 maart 2024 gingen de deelnemers van Avansa regio Mechelen samen op ontdekking.





so
cius.